

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. ทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทย
3. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)
4. ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism)
5. การอ่าน
6. การเขียน
7. คำควบกล้ำ
8. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลง
10. ความพึงพอใจ
11. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้
12. ดัชนีประสิทธิผลแผนการจัดการเรียนรู้
13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
14. กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนดกรอบและทิศทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยของสถานศึกษาเช่นเดียวกับกลุ่มวิชาอื่น ๆ สถานศึกษาจะนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้เป็นแนวทางเดียวกันทั้งประเทศตามมาตรฐานการเรียนรู้

1. ความสำคัญของภาษาไทย

กรมวิชาการ (2546 : 3 -7) กล่าวถึง ความสำคัญของภาษาไทยไว้ว่า เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ เป็นเครื่องมือในการติดต่อ

สื่อสาร ทำให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพิ่มประสบการณ์ เป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรมประเพณีและสุนทรียภาพ โดยบันทึกเป็นวรรณคดีอันล้ำค่า ควรแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์ให้สืบสานอยู่คู่ไทยตลอดไป ภาษาไทยจึงมีความสำคัญ จำเป็นที่คนไทยทุกคนจะต้องศึกษาและฝึกฝนจนเกิดทักษะ เพื่อใช้ติดต่อระหว่างชนในชาติในขณะนี้ยังได้ประมวลความสำคัญของภาษาไทยไว้ ดังนี้

1. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เมื่อคนเรามีความคิด ความรู้สึก มีอารมณ์ มีความต้องการ จึงมีความต้องการที่จะถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก เราถึงจะใช้ภาษาในการสื่อสารความหมายไปสู่คนอื่นได้โดยการพูด การเขียน รวมทั้งใช้ภาษาทำความเข้าใจเรื่องราวทางด้านความคิด ความรู้สึก ความต้องการกับผู้อื่นได้ด้วยการฟัง การอ่านและการดู

2. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ความรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่าของบรรพบุรุษได้บันทึกและบอกเล่าต่อ ๆ กันมา คนรุ่นหลังสามารถแสวงหาความรู้เหล่านั้นได้ โดยการฟัง การอ่านและการดูจากบุคคล จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ภาษาจะช่วยพัฒนาสติปัญญา กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การวิจารณ์ จนเกิดเป็นความรู้ใหม่

3. ภาษาไทย เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่มีสันติสุขนั้นสมาชิกจะต้องมีความเข้าใจอันดีต่อกัน การใช้ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจน ย่อมจะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสร้างเอกภาพของชาติ สังคมจะเป็นปึกแผ่นมั่นคง คนในสังคมจะต้องมีความผูกพันต่อกันเป็นพวกพ้องเดียวกัน เพราะคนไทยมีภาษาไทยเป็นภาษากลางยึดเหนี่ยวผูกพันให้เป็นเชื้อชาติเดียวกัน เกิดความเป็นเอกภาพของชาติ เป็นพลังทำให้เกิดความปรองดองและร่วมมือที่จะพัฒนาชาติไทยให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงต่อไป

5. ภาษาไทยเป็นเครื่องช่วยจรรโลงจิตใจ เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการจรรโลงจิตใจในชีวิตอยู่เสมอ เช่น วัยเด็กก็ต้องการการเก้อหล่อม ฟังนิทาน นิยาย บทกวี บันเทิงคดี เป็นต้น

2. ลักษณะสำคัญของหลักสูตรของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กรมวิชาการ (2546 : 14) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีดังนี้

1. กำหนดสาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (Strand) ซึ่งเป็นความรู้ทางภาษาที่ผู้สอนจะต้องนำไปขยายรายละเอียดและจัดให้เหมาะสมกับผู้เรียน

และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด
หลักการใช้ภาษาวรรณคดีและวรรณกรรม

2. กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา
และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละสาระ เพื่อระบุสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียนและมาตรฐาน
ที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ อันเป็นคุณภาพของผู้เรียนที่ผู้สอนจะยึดเป็นแนวทางในการจัด
การเรียนรู้

3. กำหนดหลักสูตรเป็นช่วงชั้น ทั้งมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐาน
การเรียนรู้ช่วงชั้น โดยแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4-6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีการพัฒนาทักษะทางภาษา
อย่างต่อเนื่อง ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรทุกช่วงชั้น มิใช่ช่วงชั้นที่สอนเท่านั้นเพื่อเห็นภาพ
พัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

4. กำหนดเวลาเรียนตามความเหมาะสมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 3 กำหนดเวลาเรียนเป็นรายปี ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4- 6 กำหนด
เวลาเรียนเป็นรายภาค และเป็นหน่วยกิต ทั้งนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนด
เวลาเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จัดเวลาเรียนเฉพาะภาษาไทยและคณิตศาสตร์ใช้เวลาเรียน
ประมาณร้อยละ 50 (เวลาเรียนตลอดปี 800-1,000 ชั่วโมง) เพื่อเป็นเครื่องมือการเรียนรู้และ
วางทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการอ่าน เขียน และการคิดคำนวณ

3. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย มีรายละเอียดดังนี้ (กรมวิชาการ, 2546 : 53-69)

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ
แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ
ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงาน
การศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดง
ความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาของภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

4. คุณภาพของผู้เรียน

กรมวิชาการ (2546 : 9) กล่าวถึง คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เอาไว้ดังนี้

- 4.1 สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้เป็นอย่างดี
- 4.2 สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4.3 มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ
- 4.4 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาในการพัฒนาตน และสร้างสรรค์งานอาชีพ
- 4.5 ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดี และวรรณกรรม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย
- 4.6 สามารถนำทักษะทางภาษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามสถานการณ์และบุคคล
- 4.7 มนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคีในความเป็นไทย
- 4.8 มีคุณธรรม จริยธรรม วิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงคุณภาพของผู้เรียนภาษาไทยเมื่อจบช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ไว้ว่า ผู้เรียนต้องมีความสามารถ ดังต่อไปนี้
 - 4.8.1 อ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น
 - 4.8.2 เข้าใจความหมายของคำ สำนวน โวหาร การเปรียบเทียบ จับประเด็นสำคัญ แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ดีความ สรุปความ
 - 4.8.3 นำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหา ตัดสินใจ คาดการณ์ และ

ใช้ การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตน

4.8.4 เลือกอ่านหนังสือ และสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้

4.8.5 เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมาย เขียนอธิบาย เขียนชี้แจง

การปฏิบัติงานและรายงาน เขียนเรื่องราวจากจินตนาการและเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง
จดบันทึกความรู้ประสบการณ์ เหตุการณ์ และการสังเกตอย่างเป็นระบบ

4.8.6 สรุปความ วิเคราะห์เรื่องที่ฟังที่ดู และเปรียบเทียบกับประสบการณ์

ในชีวิต

4.8.7 สนทนา ตอบโต้ พูดแสดงความรู้สึก ความคิด ความต้องการการพูด

วิเคราะห์เรื่องราว พูดต่อหน้าชุมชน และพูดรายงาน

4.8.8 ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการอยู่

ร่วมกันในสังคม รวมทั้งใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์

4.8.9 เข้าใจลักษณะของคำไทย คำภาษาถิ่น และคำภาษาต่างประเทศที่

ปรากฏในภาษาไทย

4.8.10 ใช้ทักษะทางภาษา เพื่อประโยชน์ได้ตามจุดมุ่งหมาย

4.8.11 ใช้หลักการพิจารณาหนังสือ พิจารณาวรรณคดี และวรรณกรรม

ให้เป็นคุณค่า และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิต

4.8.12 ท่องบทหรือกรอนที่ไพเราะ และนำไปใช้ในการพูดและการเขียน

4.8.13 แต่งกาพย์และกลอนง่าย ๆ

4.8.14 เล่านิทานพื้นบ้าน และตำนานพื้นบ้านในท้องถิ่น

4.8.15 มีมารยาทในการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัยรัก

การอ่านและการเขียน

5. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษา
วิเคราะห์จุดหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบ
หลักสูตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
จากผู้ออกความรู้แก่ผู้เรียนเป็นสนับสนุน เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่
ผู้เรียน โดยดำเนินการดังนี้

5.1 เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ
เหมาะสมกับผู้เรียน

5.2 คิดค้นเทคนิคกลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัยต่างๆ เช่น ความรู้ความสามารถด้านเนื้อหา ความสนใจและวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน

5.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

5.3.1 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

5.3.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

5.3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิด

5.3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาและการสื่อสาร

5.3.5 การพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา

5.3.6 การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม

5.3.7 การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางภาษา

วิธีการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้สอนสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง โดยใช้เทคนิควิธีการอย่างหลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียนและธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ที่เรียน เพื่อให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

6. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นงานซึ่งต้องการความเข้าใจที่ถูกต้องแท้จริงเกี่ยวกับการทำงานของภาษาและการพัฒนาทางภาษา ดังนั้นผู้ปฏิบัติหน้าที่วัดผล การเรียนรู้ด้านภาษา จำเป็นต้องเข้าใจหลักการของการเรียนรู้ภาษาเพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินงาน ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2546 : 172)

6.1 ทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียน คู มีความสำคัญเท่า ๆ กันและทักษะเหล่านี้มีความเกี่ยวเนื่องกันและความก้าวหน้าของทักษะหนึ่ง จะมีผลต่อพัฒนาการทักษะอื่น ๆ

6.2 ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษาเช่นเดียวกับทักษะการคิด ทักษะทางสังคม

6.3 ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนอย่างถูกต้อง ด้วยการฝึกฝน มิใช่ การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาแต่อย่างเดียว

6.4 ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านขั้นตอนการพัฒนาทางภาษาเช่นเดียวกัน แต่จะต่างกัน ในจังหวะก้าว และวิธีการเรียนรู้

6.5 ภาษาและวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หลักสูตรที่ให้ความสำคัญให้ความเคารพ และเห็นคุณค่าของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภูมิหลังทางภาษา และความหลากหลายของภาษาจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึที่ดีเกี่ยวกับตนเองและกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้

7. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ในการประเมินทั่วไป เช่น การสังเกต การตรวจงานหรือผลงาน การทดสอบความรู้ การตรวจสอบการปฏิบัติ และการแสดงออก มีการนำเสนอแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากเป้าประสงค์ของการประเมินที่เฉพาะเจาะจงในรายละเอียด เพื่อข้อมูลที่ได้จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ดังนี้

7.1 การให้ตอบแบบทดสอบ ทั้งในลักษณะที่เป็นแบบเลือกคำตอบและข้อสอบชนิดให้ผู้สอบสร้างคำตอบ

7.2 การดูจากผลงาน

7.3 ดูการปฏิบัติ

7.4 ดูกระบวนการ

จากแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาพิจารณากำหนดแนวทาง การเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะทางภาษาได้ โดยการสังเกตผ่านพฤติกรรม การปฏิบัติต่างๆ เช่น การเล่าเรื่อง การให้คำชี้แจง การเล่าประสบการณ์ การร่วมกิจกรรมต่างๆ การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล หากผลการเรียนรู้ที่ต้องการจากการเรียนคือ ความรู้ความคิดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางภาษา การใช้ภาษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการประเมินผลที่เหมาะสมคือ การใช้ข้อสอบ ซึ่งอาจเป็นแบบเลือกตอบหรือให้สร้างคำตอบ

ทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทย

1. จิตวิทยาทางการศึกษา (Education Psychology) (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2535 : 36 - 38)

จิตวิทยาทางการศึกษาที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึง ได้แก่

1.1 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) การเรียนการสอนภาษาไทยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมาก เพราะนอกจากจากการใช้ภาษาของเด็กที่แตกต่างกันแล้ว สภาพแวดล้อมของเด็กมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการเรียนภาษา เพราะเด็กบางคนเติบโตมาในกลุ่มที่มีได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการดำรงชีวิตประจำวัน หรือเด็กบางกลุ่ม

ใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาที่ใช้ชีวิตประจำวัน เด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันย่อมมีทักษะในการใช้ภาษาต่างกัน และมีความสามารถในการรับรู้ที่ต่างกัน การสอนภาษาควรจะได้มีการทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนสอน ความสามารถในการใช้ภาษาของแต่ละคน การสอนโดยการแบ่งกลุ่มคละเด็กเก่งกับเด็กอ่อนไว้ด้วยกัน เพื่อให้เด็กเก่งได้ช่วยเหลือเด็กอ่อน และเด็กอ่อนได้ดูแบบอย่างจากเด็กเก่ง

1.2 ความพร้อม (Readiness) คือ สภาพความเจริญเติบโตของร่างกาย ความรู้สึกรู้สีกพื้นฐาน และความสนใจที่จะรับรู้สิ่งที่ครูสอนให้ ซึ่งองค์ประกอบของความพร้อมของเด็กมีหลายประการ ได้แก่ วุฒิภาวะ ประสบการณ์เดิม และความสัมพันธ์ของบทเรียนกับตัวเด็ก

1.3 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งมีผลมาจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ที่มีผลต่อความเจริญงอกงามของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา บุคคลจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

1.4 เป้าหมายของการเรียนรู้ (Purposeful Learning) การตั้งเป้าหมายของครูก่อนการสอนเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อจะได้ดำเนินการสอนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ เป็นการกระตุ้นความสนใจในบทเรียนให้มากขึ้น เมื่อนักเรียนรู้ว่าจุดมุ่งหมายของการเรียน คืออะไร เรียนแล้วจะได้รับการประโยชน์อย่างไร ดังนั้น ครูผู้สอนต้องตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมไว้ในแต่ละบทเรียนวิธีที่ดีที่สุดอีกประการหนึ่ง คือ ให้นักเรียนช่วยกันตั้งเป้าหมายในการเรียนแต่ละเรื่องไว้

1.5 การเรียนรู้โดยการฝึกฝน (Law of Exercise) การฝึกหัดบ่อย ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ผลเร็วยิ่งขึ้น วิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ การฝึกฝนบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความแม่นยำในเนื้อหาดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ภาษา การเรียนการอ่านต่าง ๆ ถ้าได้ทำบ่อย ๆ ความชำนาญจะเกิดขึ้นเขียนคำผัดน้อยลง ออกเสียง ได้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

1.6 การเรียนรู้โดยการลงมือกระทำด้วยตัวเอง (Learning by doing) การได้กระทำกิจกรรมเองจะเกิดการเรียนรู้ เพราะมีประสบการณ์ตรง

1.7 กฎแห่งผล (Law of Effect)

ธอร์นไคค์ (กรณีการ์ พวงเกษม. 2535 : 37 ; อ้างอิงมาจาก Thomdike, 1961) กล่าวว่า “ผลแห่งปฏิบัติการตอบสนองใดเป็นที่พอใจ บุคคลย่อมกระทำกิจกรรมนั้นซ้ำอีก แต่ผลของปฏิบัติการใดไม่เป็นที่พอใจ บุคคลนั้นจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำปฏิกริยานั้นซ้ำอีก” หากเชื่อตามกฎข้อนี้ การเบื่อหน่ายวิชาภาษาไทยของนักเรียนส่วนใหญ่ย่อมเกิดจากวิธีการสอน และการจัดกิจกรรมที่ไม่สบอารมณ์ของผู้เรียน นั่นคือ เด็กไม่พอใจที่จะเรียนวิชาภาษาไทย ทำให้เกิด

การบกรพร้อมขึ้น ทางแก้ไขอย่างหนึ่ง คือ การตรวจผลการทำงานของนักเรียน เมื่อนักเรียนเห็นว่า
ครทำงานจริงจัง และได้ทราบผลการเรียนของตนออกมาสม่ำเสมอ เห็นทั้งข้อดีและข้อด้อยของ
ตนเอง ย่อมเกิดกำลังใจที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของตน และแสวงหาวิถีทางที่ถูกต้องในทางภาษา
ต่อไป ในการเรียนการใช้ภาษาไทยทั้งการพูดและการเขียนหากมีการวัดผล โดยให้นักเรียนมี
ส่วนร่วมด้วยจะเป็นการดี นอกจากจะทำให้ให้นักเรียนทราบผลของการฝึกหัดหรือการเรียน
ของตนโดยรวดเร็วแล้ว ยังทำให้เกิดความภูมิใจว่านักเรียนมีส่วนค้นพบข้อถูกต้อง และข้อคิด
ด้วยตนเอง การสอน โดยจัดกิจกรรมเพื่อให้ศึกษากันกว่าด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ควบคุม
เป็นสิ่งที่พึงทำ

1.8 กฎแห่งการนำไปใช้ (Law of Use and Disuse) การเรียนรู้จะเกิดผลดี
เมื่อนำความรู้นั้นไปใช้ วิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ ความแน่นแฟ้นในเนื้อหาวิชาขึ้นอยู่กับ
การฝึกฝนและการนำไปใช้ ถ้าฝึกฝนไว้แต่แล้วแต่ไม่มีโอกาสใช้ไม่ซ้ำจะลืม ในการจัดการเรียน
การสอนควรให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนบ่อย ๆ เพราะเมื่อนักเรียนได้ฝึกฝนบ่อยจะเกิดความ
คล่องแคล่วหรือเกิดทักษะ เช่น ให้นักเรียนฝึกพูดข้อความสั้น ๆ บ่อย ๆ นักเรียนจะเป็นคนที่
กล้าพูดและพูดให้คนฟังรู้เรื่อง

1.9 กฎแห่งแรงจูงใจ (Law of Motivation) ภาษาไทยเป็นวิชาที่นักเรียน
มักจะไม่สนใจหรือให้ความสนใจน้อย เพราะนักเรียนต่างคิดว่าเป็นเรื่องที่รู้อยู่แล้ว และใช้อยู่
เป็นประจำ ดังนั้นการสอนที่จะให้ได้ผลต้องอาศัยแรงจูงใจเป็นสำคัญ แรงจูงใจที่สำคัญที่จะทำ
ให้เกิดการเรียนรู้ก็คือ บุคลิกภาพของครู วิธีการสอน ความสำเร็จผลในการเรียนของผู้เรียน
การยกย่องชมเชยหรือการตำหนิ สื่อการเรียน การได้มีโอกาสร่วมกิจกรรม การได้มีโอกาส
เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น ผลงานมีโอกาสได้รับการเผยแพร่

1.10 การเสริมกำลังใจ (Reinforcement) การเสริมกำลังใจเป็นการทำให้นักเรียน
เกิดความภูมิใจที่ตนทำอะไรถูกต้อง เหมาะสมแล้วได้รับคำชมเชย การเสริมกำลังใจ ทำได้โดย
การพูดยกย่องชมเชย การให้รางวัล การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและการส่งเสริม
สนับสนุนให้ทำเมื่อทราบว่านักเรียนมีความสามารถ

2. จิตวิทยาพัฒนาการ (Development Psychology) (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2535 :

38 - 41)

จิตวิทยาพัฒนาการ คือ การศึกษาเกี่ยวกับความเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย สังคม
อารมณ์ และสติปัญญา การเรียนการสอนจะให้ผลดีครูจำเป็นต้องเรียนรู้พัฒนาการของเด็ก

เมื่อครูได้ทราบพัฒนาการของเด็ก ครูจะต้องปรับการสอนให้ได้ผล พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของวัยเด็กตอนปลาย ระดับอายุ 10 - 13 ปี มีดังนี้

2.1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย (Physical Development) ระยะนี้ร่างกายของเด็กเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วพอ ๆ กับระยะทารก ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเจริญไม่พร้อมกัน การเคลื่อนไหวของเด็กวัยนี้ดูแข็งแรงเนื่องจากร่างกายของเด็กเจริญไม่ได้สัดส่วน

2.2 พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional Development) เด็กวัยนี้มีความหุนหันงัดใจ กังวลกับมือเท้าแขนขาที่ยาวขึ้นอย่างรวดเร็วจนดูแข็งแรง กังวลกับการเปลี่ยนแปลงทางเพศ เช่น การมีอสุจิ ประจำเดือน มีมดรา ขน และเสียงเปลี่ยน และมีความกังวลต่อการพัฒนาการเร็วหรือช้ากว่าเด็กรุ่นเดียวกัน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่เหมือนกับผู้อื่น เช่น บางคนสูง บางคนเตี้ยกว่าเพื่อวัยเดียวกัน

2.3 พัฒนาการทางสังคม (Social Development) เด็กวัยนี้จะปลีกตัวจากบุคคลในครอบครัว จะชอบอยู่ในหมู่เพื่อน ๆ และมีความเห็นว่าหมู่คณะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเขามาก จึงมีการแต่งตัว พูดยา และนิยมสิ่งต่าง ๆ เหมือนเพื่อน เด็กวัยนี้จะเริ่มหัดเป็นตัวของตัวเอง ชอบตัดสินใจเอง ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่เข้ามายุ่งเกี่ยวในเรื่องส่วนตัวของเขา ชอบความเป็นอิสระ มักเชื่อความคิดของตนเอง เด็กจะเริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศ ระยะแรก ๆ สนใจเพื่อนต่างเพศ เป็นกลุ่ม ๆ รวม ๆ กัน ไปก่อน ระยะหลังจึงเลือกสนใจเฉพาะคน ลักษณะการคบเพื่อนของเด็กยังไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนเพื่อนอยู่เสมอ ระยะนี้เด็กจะค่อย ๆ พึ่งตัวเองทีละน้อยเพื่อเตรียมพึ่งตนเองเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เด็กชายจะมีความสามารถในการรวมกลุ่มได้นานกว่าและคบเพื่อนได้ดีกว่าผู้หญิง เพื่อนที่ลูกใจมักจะมีเพียงคนเดียวขณะที่เด็กหญิงมีเพื่อนถูกใจ 3-5 คน เด็กวัยนี้ชอบเล่นอย่างอิสระนอกบ้าน ชอบการแข่งขันเป็นกลุ่ม ชอบเล่นกีฬา เด็กชายชอบเล่นผาดโผน และใช้ความว่องไว เด็กหญิงชอบเข้าครัว การตัดเย็บ ตกแต่งบ้าน และการเลียนแบบชีวิตจริง

2.4 พัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development) เด็กวัยนี้มีความสามารถในการใช้เหตุผล เข้าใจความหมายของคำพูดได้ถูกต้อง สามารถให้คำจำกัดความคำที่เป็นนามธรรม สนใจการเล่นทายปัญหา มีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ได้นานขึ้น พึ่งเหตุผลของผู้ใหญ่ และต้องการให้ผู้ใหญ่รับฟังเหตุผลของตนเองบ้าง มีความคิดความสามารถที่จะคิดโครงการ และสามารถดำเนินการด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยการนำของผู้ใหญ่ การตัดสินใจอาศัยประสบการณ์และการคิดอย่างไตร่ตรอง เด็กวัยนี้ชอบแสวงหาความจริง มักจะชอบถามเกี่ยวกับตนเอง ต้องการทำงานเพื่อหาความสามารถและประสบการณ์ใหม่ ๆ เริ่มมีความสนใจปัญหาสังคมและโลกภายนอก ชอบอภิปรายแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่ม

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาแม่ (กรณีการ พวงเกษม. 2535 : 41 - 43)

3.1 ทฤษฎีความพึงพอใจ (Autism Theory)

โอ โฮบาร์ท เมาว์เรอร์ (กรณีการ พวงเกษม. 2535 : 41 ; อ้างอิงมาจาก O.Hobert Mowrer, 1977) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันเป็นผู้คิดตั้งทฤษฎี เขาได้ใช้นกเป็นสัตว์นำมาทดลองสอนพูด พบว่า นกจะเลียนเสียงพูดได้ดี สามารถพูดเป็นคำ พูดเป็นประโยคได้ เขาจึงนำหลักนี้มาใช้ในการเรียนรู้ของเด็กในการหัดพูดคำแรก โอ โฮบาร์ท ได้สรุปว่าการเรียนรู้การพูดของเด็ก เกิดจากการ ได้ฟังเสียงผู้อื่นและเสียงตนเองเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการทางภาษา

3.2 ทฤษฎีการเลียนแบบ (Imitation Theory)

นักจิตวิทยาที่ชื่อ เลวิส และเมาว์เรอร์ (กรณีการ พวงเกษม. 2535 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Lewis, 1951 และ Mowrer, 1977) ได้ให้ความเห็นว่า เด็กทารกเรียนรู้ภาษาของตนได้มีประสิทธิภาพที่สุด ด้วยการเลียนแบบเสียงของผู้เลี้ยงดู ซึ่งมักจะพูดกับทารกด้วยภาษาผู้ใหญ่ และเมื่อเด็กเลียนเสียงของผู้ใหญ่อย่างถูกต้องจะได้รับการเสริมแรง จะช่วยให้เด็กเลียนเสียงบ่อย ๆ จนคิดเป็นนิสัยที่จะออกเสียงนั้นเองภายหลัง จะเห็นได้ว่าเด็กอนุบาลบางคนพูดบางคำไม่ชัดก็ได้ หรือออกเสียงเป็นภาษาถิ่น เช่น คำว่า “กรง” ออกเสียงเป็น “กง” จากข้อสังเกตของนักจิตวิทยา พบว่าเด็กผู้หญิงมักรู้จักคำมากกว่าเด็กผู้ชาย และเด็กผู้หญิงช่างพูดกว่าเด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิงเรียนรู้ภาษาได้เร็วกว่าเด็กผู้ชาย

3.3 ทฤษฎี R-S

นักจิตวิทยาชาวอเมริกันชื่อ ธอร์นไคค์ (กรณีการ พวงเกษม. 2535 : 42 ; อ้างอิงมาจาก Thomdike, 1961) กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้ที่เกิดจากการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ในการเรียนรู้ภาษาต้องอาศัยการลองผิดลองถูกอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้จากทฤษฎีของธอร์นไคค์ จึงกล่าวว่าการเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน เหมือนกับการเรียนรู้ทั่ว ๆ ไป เรียนรู้จากคำที่รู้แล้วสัมพันธ์กับคำที่รู้จักใหม่ เช่น เด็กรู้จักคำว่า “ควาย” เมื่อเด็กเห็นวัว เด็กจะรู้จักคำว่า “วัว” เร็วขึ้น เพราะได้รู้จักควายมาก่อน

วัตสัน (กรณีการ พวงเกษม. 2535 : 42 ; อ้างอิงมาจาก Watson, 1965) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้นำหลักที่ได้จากการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning) มาทดลองกับการเรียนรู้ภาษาของเด็ก โดยทดลองกับสัตว์และคน พบว่า ความหมายของคำเกิดขึ้นตามเกณฑ์การวางเงื่อนไข คำจะมีความเมื่อจับคู่กับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขจากสถานการณ์ ซึ่งทำให้เกิดการตอบสนอง จนในที่สุดก็ทำให้เกิดการตอบสนองได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้อง

สร้างสถานการณ์ประกอบ เมื่อรู้คำ ๆ หนึ่งก็สามารถรู้จักคำอื่น ๆ ต่อไปได้ โดยการนำคำใหม่มาจับคู่กับคำที่รู้ความหมายแล้ว โดยใช้การวางเงื่อนไขแบบเดียวกัน คือ ใช้คำที่รู้จักแล้วเป็นสิ่งที่เร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไข คำที่ยังไม่ทราบความหมาย เป็นสิ่งที่เร้าที่วางเงื่อนไข ในที่สุดใช้คำใหม่คำเดียวก็จะทำให้เกิดการตอบสนองเช่นเดียวกับการใช้สิ่งเร้า 2 คำ ประกอบกัน การตอบสนองอาจเกิดขึ้นภายใน คือ รู้จักและเข้าใจแล้วเก็บสะสมเพื่อเป็นหลักฐานในการเรียนรู้ต่อไป การเรียนรู้กลุ่มคำและประโยคก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน

ในการฝึกภาษาโดยใช้สิ่งเร้าทางภาษาและการเสริมแรงประกอบกันช่วยให้เด็กเรียนรู้คำได้เร็วขึ้น

3.4 ทฤษฎีสภาวะติดตัวมาแต่กำเนิด (Innateness Hypothesis)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนภาษา ซึ่งต่างจากสัตว์อื่น ความสามารถในการเรียนภาษาจะเริ่มพัฒนาจากภาษาใดภาษาหนึ่ง คือ ภาษาแม่ ผู้เสนอทฤษฎีนี้คือ คอมสกี (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2535 : 42 ; อ้างอิงมาจากChomsky,1968) เขากล่าวว่า มนุษย์เกิดมาโดยมีสัญชาตญาณในการเรียนภาษาคิดตัวมาด้วย ถ้ามนุษย์ไม่มีสัญชาตญาณในการเรียนภาษา มนุษย์จะเรียนภาษาไม่ได้เลย เช่น สัตว์ ไม่มีสัญชาตญาณในการเรียนภาษาคิดตัวมา แม้มนุษย์จะนำมาเลี้ยงอบรมแต่แรกเกิด และจะให้การฝึกฝนทางภาษาสักเท่าไรสัตว์ก็ไม่สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้ในลักษณะเดียวกับคน การเรียนภาษาไม่ใช่เป็นเรื่องของการวางเงื่อนไข หรือการเลียนเสียงผู้ใหญ่หรือการเรียนคำโดยจำเชื่อมโยงไว้กับสิ่งของ แต่การเรียนรู้อาษาเป็นเรื่องของสัญชาตญาณที่มีติดตัวมนุษย์มา โดยกำเนิด เมื่อเติบโตขึ้นมาในสิ่งแวดล้อมที่มีการใช้ภาษา สัญชาตญาณนี้จะทำหน้าที่วิเคราะห์ภาษาหากวิธีหรือกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในภาษา เด็กจะเริ่มสร้างกฎเกณฑ์ให้ตนเองก่อน เมื่อมีกฎเกณฑ์ในการออกเสียงหรือการใช้คำแล้ว เด็กจะเริ่มพูด กฎเกณฑ์ที่เด็กสร้างนี้ได้จากภาษาที่ใช้อยู่รอบ ๆ ตัว เด็กจะค่อย ๆ เปลี่ยนกฎเกณฑ์ของตนเองไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งได้สิ่งที่ถูกต้องสมบูรณ์ ความรู้ในภาษาตามทัศนะของคอมสกี (Chomsky) หมายถึง กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์อย่างเฉียบและละทิ้งระดับเสียง ระบบเสียง ตลอดจนระดับความหมายโดยสิ้นเชิง ทฤษฎีของเขาจึงไม่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป

3.5 ทฤษฎีความสัมพันธ์ต่อกัน (Interaction Theory)

ทฤษฎีนี้เห็นว่า พัฒนาการทางภาษาของคนเรา จะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพัฒนาการด้านความรู้เกี่ยวกับโลก และการเรียนรู้ดังกล่าวจะเกิดจากการที่เด็กได้มีความสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมรอบ ๆ ตัว เด็กจะสร้างระบบการพูด ระบบภาษาของตนเองขึ้นมา

โดยมีแม่เป็นผู้ดูแลช่วยเหลือ ระบบภาษาของเด็กจะค่อย ๆ พัฒนาไปเรื่อย ๆ เมื่อพัฒนาการทางความรู้เกี่ยวกับโลกมีมากขึ้น ทฤษฎีเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง เพราะสมเหตุสมผลมาก

4. การนำความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยามาใช้ในการสอนภาษา

ปัจจัยสำคัญในการที่จะทำให้การสอนของครูและการเรียนของเด็กบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอยู่ที่การวางแผนการสอนและการเลือกใช้วิธีสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ นักการศึกษาเชื่อว่าหลักทางจิตวิทยาที่ครูควรนำมาใช้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มีดังนี้ (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2535 : 43 - 44)

1. ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ เมื่อบทเรียนสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวของผู้เรียน
2. ครูควรจะเริ่มสอนตามระดับความรู้ของนักเรียน
3. นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียน และวิธีการเรียนต่างกัน
4. กิจกรรมที่นักเรียนทำจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้
5. การฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความแม่นยำ และคล่องแคล่วในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่
6. ครูจะต้องจัดการฝึกให้ซ้ำกันเป็นช่วง ๆ ที่ห่างกันนานพอสมควร
7. แต่ครั้งที่ผู้เรียนฝึกบทเรียน จะต้องรู้ว่าตนเองทำสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อจะได้เกิดความแน่ใจ เมื่อทำพฤติกรรมนั้น ๆ ซ้ำ จะมีการเสริมแรงของพฤติกรรมเกิดเป็นนิสัยใหม่ขึ้น
8. ผู้เรียนจะต้องรู้ว่าบทเรียนที่ตนกำลังฝึกอยู่นั้นมีความหมายว่าอย่างไร
9. ในขณะที่ฝึก ผู้เรียนควรรู้ว่ามีกฎเกณฑ์อันใดที่จะยึดถือได้เพื่อคนจะได้สร้างพฤติกรรมใหม่ขึ้นอย่างถูกต้อง
10. การเรียนนั้นจะต้องนำไปใช้ได้จริง และสามารถสนองความต้องการของผู้เรียนได้
11. การถ่ายโยงความรู้ มิได้เกิดขึ้นเป็นอัตโนมัติในทุกกรณี คุณจะต้องช่วยแนะนำหรืออธิบาย
12. บทเรียนที่ต่อเนื่องกันเป็นบ่อเกิดของการเรียนรู้

ในการเรียนการสอน ผู้สอนหรือครูต้องศึกษาจิตวิทยา เพื่อจะได้เข้าใจเด็กในวัยต่าง ๆ ตลอดจนเข้าใจบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กด้วย เพื่อจะได้จัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับความสนใจ และความต้องการของเด็ก เด็กจะเรียนรู้ได้ดี ถ้าเขาให้ความสนใจในสิ่งที่ครูนำมาสอน

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning)

1. แนวคิดและหลักการ

1.1 ความหมาย

วัฒนาพร ระจับทุกข์ (2541 : 38) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าหมายถึง วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียน ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ในความสำเร็จของกลุ่มทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกันคนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม

กรมวิชาการ (2544 ก : 4) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่าหมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2545 : 30) ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่าหมายถึง วิธีการสอนที่ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันในกลุ่มย่อย ๆ เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิก ที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องร่วมมือกันในการเรียนรู้ร่วมกัน มีการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน คนที่เก่งกว่าจะช่วยคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม เพราะยึดถือแนวคิดที่ว่า ความสำเร็จของสมาชิกทุกคนจะรวมเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

ทิตินา แคมมณี (2550 : 98) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าหมายถึง การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3 – 6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

จากการศึกษาความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้สมาชิกทุกคนช่วยกันเรียนรู้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

1.2 องค์ประกอบสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2541 : 38 - 39) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. การพึ่งพาอาศัยกัน สมาชิกทุกคนมีหน้าที่และมีความสำคัญเท่าเทียมกัน หมกสมาชิกแต่ละคนรู้หน้าที่ของตัวเองว่าต้องทำกิจกรรมอะไรบ้างในการเรียนครั้งนั้น ๆ และต้องรับผิดชอบในกิจกรรมนั้น ๆ เสมอ สมาชิกทุกคนตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกภายในกลุ่ม

2. การปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือนี้ นักเรียนจะนั่งเรียนด้วยกันเป็นกลุ่มหันหน้าเข้าหากันเพื่อที่จะได้ซักถาม ตอบปัญหา อธิบาย ได้ตอบ ซึ่งกันและกัน ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ยอมรับเหตุผลของผู้อื่น ได้เถียงกันด้วยเหตุผลรู้จักสนับสนุนและกล่าวชมเชยผู้อื่น เป็นการฝึกทักษะพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม

3. หน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละคน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ และจะต้องทำงานที่ได้รับมอบหมาย อย่างเต็มความสามารถเสมอ

4. ทักษะทางสังคม นักเรียนบางคน ไม่มีทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เนื่องจากไม่ได้รับการพัฒนาในเรื่องนี้มาก่อน อาจจะทำให้มีปัญหาบ้างในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ดังนั้นก่อนที่จะใช้การเรียนการสอนแบบนี้ ครูควรวางพื้นฐานนักเรียนให้มีทักษะในการทำงานกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการจัดกลุ่มฝึกการจัดกลุ่ม ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม และทักษะการสร้างความรู้

5. กระบวนการกลุ่ม หลังจากทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ระยะหนึ่งสมาชิกแต่ละคนจะประเมินผลการทำงานของตนเองและผลงานกลุ่ม เพื่อที่จะรู้ถึงข้อบกพร่องและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข และวางเป้าหมายในการทำงานกลุ่มครั้งต่อไป ให้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม

กรมวิชาการ (2544 ก : 5 – 8) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานนั้น มีการแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำงานทุกคนมีบทบาท หน้าที่ และประสบความสำเร็จร่วมกัน ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก มีหลายวิธี
2. การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในระหว่างการทำงานกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและการอธิบายความรู้ให้เพื่อนในกลุ่มฟัง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้นักเรียนได้ติดต่อกัน โดยตรง เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และการให้ข้อมูลย้อนกลับ
3. การตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้แน่ใจว่าสมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น กำหนดหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มตามความเหมาะสม สังเกตและบันทึกการทำงานกลุ่มของสมาชิก และทดสอบรายบุคคล เป็นต้น
4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย นักเรียนควรได้รับการฝึกทักษะที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จ ได้แก่ การทำความเข้าใจและไว้วางใจผู้อื่น การสื่อสาร การยอมรับและช่วยเหลือกัน การวิจารณ์ความคิดเห็น โดยไม่วิจารณ์เจ้าของความคิด การแก้ปัญหาขัดแย้ง และการให้ความสำคัญและการเอาใจใส่ต่อทุกคนเท่าเทียมกัน
5. กระบวนการกลุ่ม สมาชิกจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้น ผลงานของกลุ่มจะได้รับอิทธิพลจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม

ทิสนา เขมมณี (2550 : 99 - 101) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีความตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันสมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของบุคคลและของกลุ่มขึ้นอยู่กับกันและกัน ดังนั้น แต่ละคนต้องรับผิดชอบ

ในบทบาทหน้าที่ของตนและในขณะที่เดียวกันก็ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด การที่สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือกันเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในทางที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายสมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ใ้วางใจ ส่งเสริม และช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้น กลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบผลงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิธีการที่สามารถส่งเสริมให้ทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ที่มีหลายวิธี เช่น การจัดกลุ่มให้เล็กลง เพื่อจะได้มีการเอาใจใส่กันและกันได้อย่างทั่วถึง การทดสอบเป็นรายบุคคล การสุ่มเรียกชื่อให้รายงาน ครุสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่ม การจัดให้กลุ่มมีผู้สังเกตการณ์ การให้ผู้เรียนสอนกันและกัน เป็นต้น

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญ ๆ หลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ขอมรับ และใ้วางใจ

5. การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มครอบคลุมการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่ม พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มและผลงานของกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้นี้ อาจทำโดยครู หรือผู้เรียน หรือทั้งสองฝ่าย การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มนี้เป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้กลุ่มตั้งใจทำงาน เพราะรู้ว่าจะได้รับข้อมูลป้อนกลับ และช่วยฝึกทักษะการรู้จักคิด คือ สามารถที่จะประเมินการคิดและพฤติกรรมของตนที่ได้ทำไป

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนที่มีต่อกลุ่ม ทักษะการสื่อสารและทักษะทางสังคม

1.3 บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541 : 39) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่ม และลักษณะกลุ่มซึ่งควรเป็นกลุ่มที่ละความสามารถ
2. ดูแลการจัดลักษณะการนั่งของสมาชิกกลุ่มให้สะดวกที่จะทำงานร่วมกัน และง่ายต่อการสังเกตและติดตามความก้าวหน้าของกลุ่ม
3. ชี้แจงกรอบกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนเข้าใจวิธีการและกฎเกณฑ์การทำงาน
4. สร้างบรรยากาศที่เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบของสมาชิกกลุ่ม
5. เป็นที่ปรึกษาของทุกกลุ่มย่อย และคอยติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม
6. ยกย่องเมื่อนักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้รางวัล คำชมเชยในลักษณะกลุ่ม
7. กำหนดว่าผู้เรียนควรทำงานร่วมกันแบบกลุ่มนานเพียงใด

2. ข้อดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541 : 44 - 45) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพิจารณาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ และการยอมรับซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขพร้อม ๆ กับพัฒนาความดีงาม และความรู้ความสามารถ การเรียนรู้แบบร่วมมือจึงมีผลดีดังต่อไปนี้

1. ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนในกลุ่มทุกคนจะช่วยเหลือหรือแลกเปลี่ยนและให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ในบรรยากาศที่เป็นกันเองและเปิดเผย สมาชิกกลุ่มทุกคนคนกล้าถามคำถามที่ตนไม่เข้าใจ บรรยากาศเช่นนี้นำไปสู่การอภิปรายซักถาม ทั้งในและนอกชั้นเรียนอันจะนำไปสู่การเรียนรู้แบบไร้พรมแดน
2. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย การแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุย อภิปราย ซักถาม จนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน คนที่เรียนเก่งสามารถช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่าให้ตามเพื่อนให้ทัน

3. ช่วยลดปัญหาวิสัยทัศน์ในชั้นเรียน ผู้เรียนจะให้กำลังใจยอมรับและร่วมมือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะได้รับผิชอบในความสำเร็จของกลุ่ม จึงจำเป็นต้องร่วมมือกันพัฒนาเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม

4. ช่วยยกระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทั้งห้องเรียน เมื่อผู้เรียน เก่งจะช่วยเหลือผู้เรียนอ่อน เขาจะเรียนรู้ความคิดรวบยอดของสิ่งที่กำลังเรียน ได้ชัดเจนขึ้น ขณะที่ผู้เรียนอ่อนสามารถเรียนรู้จากเพื่อนที่ใช้ภาษาใกล้เคียงกันได้ง่ายกว่าเรียนจากครู

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้ศึกษาค้นคว้าทำงาน และแก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีอิสระที่จะเลือกวิธีการเรียนรู้ของตน

6. ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการเรียนแบบร่วมมือ จะมีทักษะในการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา มนุษยสัมพันธ์และการสื่อความหมาย

7. การเรียนแบบร่วมมือช่วยเตรียมผู้เรียนให้ออกไปใช้ชีวิตในโลกของ ความเป็นจริง ซึ่งเป็น โลกที่ต้องอาศัยความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน

ทิสนา แคมมณี (2550 : 101) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลดีต่อผู้เรียน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เหตุผลดีขึ้น และคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

2. มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียน มีน้ำใจนักกีฬามากขึ้น ใส่ใจในผู้อื่นมากขึ้น เห็นคุณค่าของความแตกต่าง ความหลากหลาย การประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่ม

3. มีสุขภาพจิตดีขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดีขึ้น มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นนอกจากนั้นยังช่วยพัฒนา ทักษะทางสังคมและความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่ดี ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย ช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีผลงานมากขึ้น

3. เทคนิคที่ใช้ในการเรียนรู้แบบร่วมมือ

วัฒนาพร กระจับทุกซ์ (2541 : 40 - 44) อธิบายเทคนิคที่ใช้ในการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. Jigsaw เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนกลุ่ม เทคนิคนี้ใช้มากในรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาวิชาจากตำราเรียน

2. Jigsaw II เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นจากเทคนิคเดิม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนช่วยกันพึ่งพากันในกลุ่มมากขึ้น กระบวนการของ Jigsaw II เหมือนเดิมทุกประการเพียงแต่ในช่วยของการประเมินผล ครูจะนำคะแนนทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนรวมหรือค่าเฉลี่ยสูงสุด จะติดประกาศไว้ในป้ายประกาศของห้อง

3. Teams Games – Tournaments (TGT) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในจุดประสงค์ที่ต้องการให้กลุ่มศึกษาประเด็นหรือปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องเพียงคำตอบเดียว หรือมีคำตอบถูกต้องที่ชัดเจน เช่น การคำนวณทางคณิตศาสตร์ การใช้ภาษาภูมิศาสตร์และทักษะการใช้แผนที่ และความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์

4. Student Teams and Achievement Divisions (STAD) เทคนิคนี้พัฒนาเพิ่มเติมจากเทคนิค TGT แต่จะใช้การทดสอบรายบุคคลแทนการแข่งขัน

5. Team Assisted Individualization (TAI) กิจกรรมนี้เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคลมากกว่าการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มเหมาะสำหรับการสอนคณิตศาสตร์ การจัดกลุ่มผู้เรียนจะคล้ายกับเทคนิค STAD และ TGT แต่ในเทคนิคนี้ผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้และทำงานตามระดับความสามารถของตน เมื่อทำงานในส่วนของตนเสร็จแล้วจึงจะไปจับคู่หรือเข้ากลุ่มทำงาน

6. Group Investigation (GI) เป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่สำคัญอีกเทคนิคหนึ่งเป็นการจัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อเตรียมการทำโครงงานกลุ่ม หรือทำงานที่ครอบคลุมหมาย ก่อนใช้เทคนิคนี้ครูควรฝึกทักษะการสื่อสาร ทักษะทางสังคมให้แก่ผู้เรียนก่อน เทคนิคนี้เหมาะสำหรับการสืบค้นความรู้หรือแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบในประเด็นหรือหัวข้อที่สนใจ

7. Learning Together (LT) วิธีนี้เป็นวิธีที่เหมาะสมกับการสอนวิชาที่มีโจทย์ปัญหา การคำนวณหรือการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ

8. Numbered Heads Together เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจ

9. Co – op Co – op เป็นเทคนิคที่เน้นการร่วมกันทำงาน โดยสมาชิกของกลุ่มที่มีความสามารถและความถนัดต่างกัน ได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่ตนถนัดเต็มที่ ผู้เรียนเก่งได้ช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อนเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการคิดระดับสูงทั้งการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ และเป็นวิธีการที่สามารถนำไปใช้สอนในวิชาใดก็ได้

10. Cooperative Integrated Reading and Composition (CIRC) เป็นตัวอย่างแนวทางการนำเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เทคนิคที่ใช้ในการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถจัดได้หลากหลาย แต่ทุกเทคนิคมีลักษณะที่สำคัญร่วมกันคือ การจัดแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ โดยสมาชิกทุกคนช่วยเหลือกัน ซึ่งแต่ละเทคนิคมีจุดเด่นจุดด้อยในการสร้างเสริมประสบการณ์ทักษะและคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนต่างกัน ดังนั้น ในการเลือกใช้เทคนิคการสอน ครูผู้สอนจะต้องเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์การเรียน และลักษณะเฉพาะของแต่ละวิชา

4. ขั้นตอนการของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541 : 40) อธิบายขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียม กิจกรรมในขั้นเตรียมประกอบด้วย ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันและจัดเป็นกลุ่มย่อย ๆ ประมาณ 2 – 6 คน ครูควรแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกัน และการฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม

2. ขั้นสอน ครูนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูล และมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มจะได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม ในขั้นนี้ครูจะกำหนดให้นักเรียนใช้เทคนิคต่าง ๆ กัน เช่น แบบ JIGSAW, TGT, STAD, TAI, GT, LT, CIRC, CO – CO เป็นต้น ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง เทคนิควิธีการที่ใช้ จะต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการเรียนแต่ละเรื่อง ในการเรียนครั้งหนึ่ง ๆ อาจต้องใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือหลาย ๆ เทคนิคประกอบกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียน

4. ชั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีผู้เรียนอาจต้องซ่อมเสริมส่วนที่ยังขาดตกบกพร่อง ต่อจากนั้นเป็นการทดสอบความรู้

5. ชั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ยังไม่เข้าใจครูควรอธิบายเพิ่มเติม ครูและผู้เรียนช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มและพิจารณาว่าอะไรคือจุดเด่นของงาน และอะไรคือสิ่งที่ควรปรับปรุง

ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism)

1. แนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism)

ไพจิตร สะดวกการ (2539 : 83) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism) เป็นการเรียนรู้จากการกระทำของตนเอง ซึ่งมีหลักคิดที่ว่าบุคคลเรียนรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์เดิม โครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่และแรงจูงใจภายในเป็นพื้นฐาน โดยอาศัยแต่เพียงการรับรู้ข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมหรือการสอนจากภายนอกเท่านั้น

กรมวิชาการ (2544 ข : 9) กล่าวถึงทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism) ว่าเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวตลอดเวลา โดยมีแนวคิดสำคัญ ดังนี้

1. ความรู้ คือ โครงสร้างทางปัญญาที่สามารถคลี่คลายสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรืออธิบายสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

2. นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์เดิม โครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่ ความสนใจ และแรงจูงใจภายในตนเองเป็นจุดเริ่มต้น

3. ครูมีหน้าที่จัดการให้นักเรียนได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาของนักเรียนภายใต้สมมติฐานดังนี้

3.1 สถานการณ์ที่เป็นปัญหา และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา

3.2 ความขัดแย้งทางปัญญา เป็นแรงจูงใจให้เกิดกิจกรรมไตร่ตรองเพื่อขจัดความขัดแย้งนั้น

3.3 การไตร่ตรองบนฐานแห่งประสบการณ์ และโครงสร้างทางปัญญา
ที่อยู่ภายใต้การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กระตุ้นให้มีการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 1 – 2) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ
สร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism) จัดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม มีแนวคิด
ที่สำคัญ คือ

1. ผลการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ ความรู้ และ
ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนด้วย
 2. การเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างมโนทัศน์ เช่น สร้างความคิด กำจำกัดความ
และข้อสรุป ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมากกว่าการรับฟัง
 3. มโนทัศน์ที่สร้างขึ้น อาจเป็นที่ยอมรับ หรือไม่ยอมรับก็ได้
 4. ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ และเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2550 : 82) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง
มีหลักการ 2 ข้อ ดังนี้

1. ความรู้ไม่ได้เกิดจากการรับรู้เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการสร้างขึ้น โดยบุคคล
ที่มีความรู้และความเข้าใจ

2. หน้าที่ของการรับรู้คือ การปรับตัวและการประมวลประสบการณ์ทั้งหมด
แต่ไม่ใช่เพื่อการค้นพบสิ่งที่เป็นจริง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism)
มีแนวคิดที่สำคัญคือ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจากการสร้างองค์ความรู้จากตัวผู้เรียนเอง
โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์เดิม และการจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ของครูผู้สอน

2. ลักษณะการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism)

กรมวิชาการ (2544 ข : 5) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้าง
องค์ความรู้ด้วยตัวเองมีลักษณะการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นเจ้าของความคิดมากกว่า เป็นผู้รับสารหรือซึมซับข้อมูล
2. การสื่อสารของครูจะเป็นลักษณะกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด โดยไม่ต้องบอก
หรือตอบคำถามตรง ๆ ผู้เรียนต้องเรียนรู้วิธีแปลความหมายสิ่งที่ครูพูดเพื่อนำมาใช้หาคำตอบ
ที่ผู้เรียนต้องการ

3. ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ

4. สิ่ง que ผู้เรียนเข้าใจ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ซึ่งไม่ใช่การลอกเลียนแบบแนวคิดของครู

5. สิ่ง que เรียนและวิธีเรียนมีผลกระทบจากบริบทของสังคม ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้น รวมถึงบริบทในห้องเรียน

6. บทบาทของครูคือผู้ชี้แนะ ผู้จัดการ ไม่ใช่ผู้ชี้นำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 1 – 2) กล่าวว่า ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเองจะเน้นองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ได้แก่

1. กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสำคัญของความรู้เดิม
2. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ด้วยตนเอง และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง
3. ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง แสวงหา ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง จนค้นพบความรู้ และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้ วิเคราะห์ ศึกษา ค้นคว้าจนถึงรู้แจ้ง
4. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการกลุ่ม อันเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

3. การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism)

วรรณทิพา รอดแรงเค้า (2541 : 7) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism) ไว้ดังนี้

1. ผลจากการเรียนรู้ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความรู้เดิมของผู้เรียน
2. การเรียนรู้คือการสร้างความหมาย ความหมายที่สร้างขึ้น โดยผู้เรียนจากสิ่งที่ผู้เรียนเห็นหรือได้ยิน อาจจะเป็นหรือไม่เป็นไปตามความมุ่งหมายของผู้สอน ความหมายที่ผู้เรียนสร้างขึ้นได้รับผลกระทบอย่างมากจากความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่
3. การสร้างความหมายเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและผู้เรียนเป็นผู้กระทำกระบวนการนั่นเอง ในสถานการณ์การเรียนรู้ผู้เรียนจะตั้งสมมติฐาน ตรวจสอบ และอาจเปลี่ยนแปลงสมมติฐานในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับปรากฏการณ์และกับผู้อื่น ๆ
4. ความหมายที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจะได้รับการตรวจสอบและอาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ในการสร้างความตั้งใจในการทำงาน การดึงความรู้ที่มีอยู่มาสร้างความหมายให้แก่ตนเองและการตรวจสอบความหมายที่สร้างขึ้น

5. มีแบบแผนของความหมายที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจากประสบการณ์ในเชิงกายภาพ และภาษาธรรมชาติที่มีความหมายเดียวกันในเชิงนามธรรม

กรมวิชาการ (2544 ข : 9 - 10) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism) ไว้ดังนี้

1. ต้องจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีทางเลือก ลดความกดดันและส่งเสริมความคิดริเริ่ม การเรียนการสอนมักเน้นหนักในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องอยู่ในกรอบและปฏิบัติตามสิ่งที่ครูบอกทุกอย่าง จนตนเองไม่มีทางเลือกที่จะเลือกได้

2. การจัดบริบททางการเรียนรู้ ซึ่งสนับสนุนความเป็นอิสระของผู้เรียนในลักษณะเดียวกับครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนที่ดี เพื่อพัฒนาเด็กที่อยู่ระหว่างการเปลี่ยนจากการพึ่งผู้อื่นมาพึ่งตนเอง การจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้นี้หมายถึงเพื่อน ๆ ของผู้เรียนซึ่งได้จากการทำงานด้วยกันด้วยดี มีความเกื้อกูลสนับสนุนซึ่งกันและกันดี ข่อมเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เด็กพัฒนาการเรียนรู้ได้ดีด้วย

3. ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนในบริบทที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กเห็นความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรารู้กับโลกที่เป็นจริง

4. สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้โดยตนเอง โดยสอนให้มีทักษะและเจตคติที่เหมาะสมต่อการแสวงหาและสร้างความรู้

5. เสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้พร้อมที่จะเรียนรู้ รวมทั้งการยอมรับความผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมดา และเป็นสิ่งที่จะช่วยให้สามารถแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าและถูกต้องได้ต่อไป

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2550 : 82) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism) ไว้ดังนี้

1. ให้นักเรียนตั้งคำถาม แล้วใช้คำถามและความคิดเห็นของนักเรียนในการวางแผนการสอน

2. ขอมรับและสนับสนุนความคิดเห็นของนักเรียน

3. ส่งเสริมความเป็นผู้นำ ความร่วมมือ การหาแหล่งข้อมูลข่าวสาร และการนำความคิดเห็นไปปฏิบัติ อันเป็นผลเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

4. ใช้ความคิดเห็น ประสบการณ์ และความสนใจของนักเรียน เพื่อให้บทเรียนดำเนินไปอย่างมีความหมาย

5. สนับสนุนให้โรงเรียนเสนอแนะสิ่งที่เป็นสาเหตุของเหตุการณ์หรือ

สถานการณ์และสนับสนุนให้นักเรียนทำนายผลที่จะเกิดขึ้น

6. สนับสนุนให้นักเรียนทดสอบความคิดเห็นของตนเอง เช่น ตอบคำถามที่ตัวเองตั้งขึ้น
 7. ค้นหาความคิดเห็นของนักเรียนก่อนนำเสนอความคิดเห็นของครู หรือก่อนศึกษาจากหนังสือเรียน หรือจากแหล่งอื่น
 8. สนับสนุนให้นักเรียนท้าทายความคิดเห็นของกันและกัน
 9. ใช้ยุทธวิธีการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งเน้นความร่วมมือการนับถือซึ่งกันและกัน และใช้กลยุทธ์ของการแบ่งงานกันทำ
 10. สนับสนุนให้มีการสะท้อนความคิด และมีการวิเคราะห์วิจารณ์ความคิดเห็นของกันและกัน แสดงความเคารพและใช้ทุกความคิดเห็นที่นักเรียนสร้างขึ้น
 11. สนับสนุนให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง รวบรวมพยานหลักฐานที่สนับสนุนความคิดเห็นและสร้างความคิดใหม่อันเนื่องมาจากประสบการณ์และพยานหลักฐานใหม่
- ทิสนา แคมมณี (2550 : 94 – 95) ได้เสนอแนวความคิดในการนำทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเองไปใช้ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้
1. ผลของการเรียนจะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการการสร้างความรู้ และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น เป้าหมายของการเรียนรู้จะต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง ครูจะต้องเป็นอย่างและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง
 2. เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิตกระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ จะต้องให้มีประสิทธิภาพถึงขั้นทำได้และแก้ปัญหาจริงได้
 3. ในการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มตัว ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดการกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งเหล่านั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง
 4. ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งทางสังคมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้เพราะลำพังกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลายที่ครูจัดให้หรือผู้เรียนแสวงหาเพื่อการเรียนรู้ไม่เป็นการเพียงพอ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ชับซ้อนขึ้น และหลากหลายขึ้น

5. ในการเรียนการสอน ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้

6. ในการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ ครูจะมีบทบาทเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียน เป็นการให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง จะเกิดขึ้นอย่างมีพลังเมื่อผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและประสบการณ์ ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ โดยการสะท้อนความคิด การวิเคราะห์วิจารณ์ ความคิดเห็นของกันและกัน

4. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเองมีขั้นตอนดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 3)

1. ขั้นแนะนำ (Orientation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียน และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้
2. ขั้นทบทวนความรู้เดิม (Elicitation of the prior knowledge) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้
3. ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด (Turning restructuring of ideas) เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสร้างองค์ความรู้ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนย่อยดังนี้
 - 3.1 ทำความกระจ่าง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดเพื่อให้เกิดองค์ความรู้
 - 3.2 การสร้างความคิดใหม่ จากการอภิปรายร่วมกันและสาธิต ทำให้ผู้เรียนสามารถกำหนดความคิดใหม่ หรือความรู้ใหม่ขึ้นได้
 - 3.3 ประเมินความคิดใหม่ โดยการทดลองหรือการคิดอย่างลึกซึ้ง
4. ขั้นนำความคิดไปใช้ (Application of ideas) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีโอกาสนำแนวคิดหรือความรู้ความเข้าใจมาพัฒนา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย
5. ขั้นทบทวน (Review) เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้เรียนจะได้ทบทวนความคิดความเข้าใจ โดยการเปรียบเทียบความคิด ระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่

การอ่าน

1. ความหมายของการอ่าน

วรรณิ โสสมประยูร (2539 : 121) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า เป็นกระบวนการทางสมอง ที่ใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์ ที่สื่อความคิดและความรู้ตรงกัน สามารถนำความหมายนั้น ไปใช้ประโยชน์ได้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 1) กล่าวว่า การอ่าน ความหมายในลักษณะกระบวนการ หมายถึง การลำดับขั้นเกี่ยวกับความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความการจดจำเรื่องราวในสมอง และสามารถเล่าเรื่องราวได้ถูกต้องมีความเข้าใจความหมายของคำ รู้หน้าที่ของคำ สามารถแยกพยัญชนะ สระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์ออกจากกันได้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 1364) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า หมายถึง ว่าตามตัวหนังสือ สังเกต หรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ คิด นับ (ไทยเคิม)

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2545 : 11-24) กล่าวถึงความหมายของการอ่านในลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้

1. การอ่านเพื่อจับใจความ เป็นการอ่านเพื่อเก็บสาระสำคัญหรือใจความสำคัญของเรื่องเพื่อหาความสำคัญ และพัฒนาด้านการคิด

2. การอ่านในใจ เป็นการอ่านเพื่อฝึกอัตราความเร็วในการอ่าน เพื่อแสวงหาความรู้ความเข้าใจ เพื่อจับใจความสำคัญ และหาความเพลิดเพลินจากการอ่าน

3. การอ่านออกเสียง เป็นการอ่านที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน เนื่องจากผู้อ่านต้องมีจังหวะ ลีลา การใช้น้ำเสียง ทำให้เกิดความซาบซึ้งและรักการอ่าน

กรมวิชาการ (2546 ข : 7) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจเรื่องที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ความคิดเห็นหรือสาระจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

จากความหมายของการอ่านดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การอ่าน คือ การแปลความหมายของตัวอักษรหรือข้อความ ออกมาเป็นความคิด โดยการเก็บสาระและใจความสำคัญเพื่อสะสมความรู้ ความเข้าใจ และนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์

2. ความสำคัญของการอ่าน

วรรณิ โสมประยูร (2539 : 120) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญ และจำเป็นมากในการดำรงชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เพราะวิทยาการต่าง ๆ ได้เจริญก้าวหน้ามากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารก็ยิ่งเพิ่มความสำคัญในธุรกิจการงานมากขึ้น จนสภาพของสังคมกลายเป็นสังคมข่าวสาร เนื้อหาสาระทางวิชาการ ข้อมูลต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันจะต้องอาศัยการอ่านจึงจะสามารถเข้าใจและสื่อสารความหมายกันได้

เดกิง แก้วเสนห์ (2542 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า ความสำเร็จในชีวิตการเรียน การศึกษา และการประกอบอาชีพหลายอย่าง ขึ้นอยู่กับการอ่านเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่ง ถ้าคิดให้ละเอียดถี่ถ้วนแล้วจะเห็นได้ว่า ในชีวิตคนเรานั้น แทบทุกอาชีพและระดับชั้นไม่อาจหลีกเลี่ยงการอ่านได้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียน นิสิต นักศึกษา จะใช้ชีวิตส่วนใหญ่เพื่อการอ่าน ทั้งนี้ เพื่อสัมฤทธิ์ผลในชีวิตการเรียน การศึกษา และการประกอบอาชีพ

นภคล จันทร์เพ็ญ (2542 : 74) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีหนังสือให้เลือกอ่านได้มากมาย การอ่านช่วยให้เราสามารถหาความรู้ ความบันเทิง สร้างเสริมประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิต ทั้งการศึกษา อาชีพการงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

กรมวิชาการ (2546 ก : 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน จำเป็นต้องอ่านหนังสือเพื่อการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ
2. การอ่านเป็นเครื่องมือช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่าน ไปพัฒนาตนและพัฒนางาน
3. การอ่านเป็นเครื่องมือสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไป
4. การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดและความฉลาดรอบรู้ เพราะประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านเมื่อเก็บสะสมเพิ่มพูนนานวันเข้า ก็จะทำให้เกิดความคิด เกิดสติปัญญาให้คนฉลาดรอบรู้ได้
5. การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เป็นวิธีหนึ่งในการแสวงหาความสุขให้แก่ตนเองที่ง่ายที่สุด และได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

6. การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจและบุคลิกภาพ เพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

7. การอ่านเป็นวิธีการหนึ่งที่จะพัฒนาระบบการสื่อสาร และการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

จากการศึกษาความสำคัญของการอ่านที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเรียนรู้ ที่จะช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ประสบการณ์ และความเพลิดเพลินอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ทั้งในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพและการคิดต่อสื่อสาร

3. จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2539 : 102) กล่าวถึงจุดประสงค์ทั่วไปในการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาว่ามุ่งให้มีความสามารถในการอ่าน ดังนี้

1. สามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง รวดเร็ว และเข้าใจเนื้อความที่อ่าน
2. สามารถอ่านในใจเพื่อเก็บข้อความและเรื่องราวได้ถูกต้อง
3. เข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่าน และเก็บใจความได้
4. มีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน
5. ส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน
6. รู้จักรวบรวมคำ และนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียน
7. ส่งเสริมให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง
8. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเลือกอ่านหนังสือตามใจชอบ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนดจุดประสงค์ของการอ่านไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 7 – 10)

1. อ่านได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว รวดเร็ว
2. อ่านจับใจความและเข้าใจถูกต้อง
3. อ่านได้โดยไม่ต้องย่อนหน้าย้อนหลัง
4. เข้าใจความสัมพันธ์ในเนื้อเรื่อง รู้รายละเอียดสามารถขยายความได้
5. ตอบคำถามเกี่ยวเรื่องที่อ่านได้
6. วิเคราะห์เรื่องที่อ่าน
7. เข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ในเรื่องที่อ่านได้
8. อ่านในใจได้โดยไม่ต้องทำปากขมุขมิบ

9. เข้าใจจุดประสงค์และเจตคติของผู้เขียนได้

จุดมุ่งหมายของการสอนอ่าน ดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า การอ่านเป็นทักษะสำคัญ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน เพื่อเข้าใจความหมาย เรื่องราวของเรื่องที่อ่าน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียน เจตคติที่ดีต่อการอ่าน และการมีนิสัยรักการอ่าน

4. หลักการสอนอ่าน

แฮริส และซีเพย์ (จรัสศรี มากสวัสดิ์. 2547 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Harris and Sipay. 1979 : 141 – 142) กล่าวว่าในการสอนอ่านนั้นครูผู้สอนควรยึดหลักการสอนดังนี้

1. การสอนอ่านต้องพยายามสร้างกิจกรรมที่สนุกสนาน
2. การสอนอ่านที่เป็นระบบนั้น ต้องใช้ทักษะการอ่านที่เหมาะสมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ระดับประถมศึกษาค้นหาความหมาย เป็นขั้น
3. กิจกรรมที่ใช้ในการสอนเปิดโอกาสให้มีกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เช่น ฟังอ่านออกเสียง อ่านในใจ หรือฝึกผู้เรียนอ่านด้วยตนเอง ครูเป็นผู้ฝึกก็ควรฝึกให้ผู้เรียนหัดอ่านด้วยตนเองอย่างละเท่า ๆ กัน
4. บทเรียนและกิจกรรมสนองความแตกต่างแต่ละบุคคล เพราะแต่ละคนมีพื้นฐานความสามารถในการอ่านไม่เท่ากัน
5. ให้ความสนใจใส่ผู้เรียนที่มีปัญหา ต้องใช้เวลาและช่วยพัฒนาการอ่านของเขา
6. ควรมีแผนงาน เพื่อสนับสนุนการอ่านของผู้เรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา สัต โยภาส (2532 : 98 – 101) ได้เสนอแนะวิธีการที่ควรใช้ในการสอนอ่าน

4 ข้อ ดังนี้

1. วิธีสอนแบบมาตรฐาน คือ การสอนให้อ่านเป็นคำและประโยค โดยเลือกคำและประโยคที่มีความหมายและใกล้ชีวิตตัวเด็กมาสอนก่อน
2. วิธีสอนแบบแจกรูปเทียบเสียง คือ การขีดเทียบเสียงพยัญชนะ สระ และตัวสะกด เป็นหลักในการอ่าน เพื่อเป็นประโยชน์ในการฝึกอ่านและฝึกเขียน
3. วิธีสอนแบบแจกลูกสะกดคำ คือ ในการออกเสียงอ่าน ฝึกใส่พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกดก่อน จึงอ่านทั้งคำ เป็นการช่วยให้อ่านคำได้
4. วิธีสอนแบบผสม คือ สอนทั้งคำและประโยคที่มีความหมายขณะเดียวกัน ก็ให้อ่านเทียบเสียงแจกลูกไปด้วย

กรณีการ พวงเกษม (2535 : 69 – 70) กล่าวถึง การสอนอ่านแก่เด็กเริ่มเรียน เพื่อให้เกิดพัฒนาการทางการอ่าน ดังนี้

1. สอนอ่านแบบแจกลูก คือ การแยกพยัญชนะ สระ ตัวสะกด หรือวรรณยุกต์ ออกจากคำ แล้วจึงอ่านรวมกันอีกครั้ง เป็นการอ่านแบบประสมอักษร
2. สอนอ่านแบบเป็นคำหรือเป็นประโยค คือ ให้นักเรียนเห็นคำและความหมาย และฝึกจำเป็นคำ
3. สอนอ่านแบบตรงสระ คือ การหาสระไว้ก่อนจึงหาพยัญชนะมาประสม โดยเปลี่ยนพยัญชนะไปเรื่อย ๆ
4. สอนอ่านแบบใช้แผนภูมิประกอบการณ์ คือ ไม่ยึดแบบเรียนเป็นหลัก ให้นำสิ่งที่นักเรียนสนใจมาจัดทำแผนภูมิประกอบการณ์ ฝึกให้นักเรียนอ่าน

ทัศนีย์ สุขเมธี (2539 : 103 – 105) ได้เสนอแนะวิธีการสอนอ่านเพื่อให้เด็กสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือคำพูดออกมาเป็นตัวแทนสื่อมีวิธีสอนหลายวิธี ดังนี้

1. วิธีสอนแบบแจกลูกสะกดคำ คือ การสอนที่ถือว่าคำประกอบด้วยรูปและเสียงของพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด เวลาอ่านก็ไล่พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และตัวสะกด ให้ออกเสียงให้ถูกต้องเป็นคำ ๆ
2. วิธีสอนแบบเทียบเคียง คือ ยึดการเทียบเสียงสระ หรือสระและตัวสะกด เป็นหลักในการอ่านเพื่อประโยชน์ในการเทียบเสียงหัดอ่าน
3. วิธีสอนแบบมาตรฐาน คือ สอนให้อ่านเป็นคำและเป็นประโยค โดยคัดเลือกคำและประโยคที่มีความหมายต่อผู้เรียนมาให้อ่านและเขียน
4. วิธีสอนแบบผสม หมายถึง การนำวิธีสอนเป็นคำเป็นประโยคมาเป็นหลัก แล้วจึงสอนด้วยวิธีเทียบเสียง แจกลูก

จากวิธีสอนอ่านดังกล่าว สรุปได้ว่า การสอนอ่านมีหลายวิธี การเลือกวิธีสอนอ่านขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และความพร้อม ความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อจุดหมายให้ผู้เรียนอ่านและจำคำได้ เพื่อนำไปใช้ได้

5. ปัญหาในการสอนอ่าน

ในการสอนอ่านนั้นมี 2 แบบ คือ การอ่านออกเสียงและอ่านในใจ ปัญหาที่พบมากคือการอ่านออกเสียง ส่วนการอ่านในใจเท่าที่พบมักจะ ได้แก่ อ่านช้ามาก อ่านข้าม อ่านเก็บความไม่ครบ อ่านแล้วจับใจความไม่ได้ เวลาอ่านทำปากขมขมขมิบ และเวลาอ่านต้องใช้นิ้วชี้ ทุกคนที่อ่าน ปัญหาการอ่านออกเสียงมีหลายประการ คือ (กรณีการ พวงเกษม. 2535 : 29 – 30)

1. อ่านไม่ออก โดยมากมักจะได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ที่ยังจำหลักเกณฑ์ในการสะกดคำต่าง ๆ ไม่ได้ จึงอ่านไม่ได้
2. อ่านคำผิด ลักษณะที่อ่านผิดส่วนมากคือ อ่านคำที่มีอักษรนำ คำพ้องรูป อ่านคำหรือข้อความที่มีเครื่องหมายประกอบผิด
3. อ่านออกเสียงผิด การอ่านออกเสียงผิดมีหลายลักษณะ เช่น อ่านคำควบกล้ำผิด ออกเสียงคำผิดตามลักษณะของภาษาถิ่น และออกเสียงคำที่มาจากต่างประเทศผิด
4. อ่านช้า ใช้เวลาในการอ่านข้อความแต่ละบรรทัดนานเกินไป
5. จับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้
6. อ่านทำนองเสนาะไม่ได้
7. อ่านทิ้งคำบางคำ
8. ไม่เห็นประโยชน์ของการอ่าน

การเขียน

1. ความหมายของการเขียน

กรณีการณ์ พวงเกษม (2535 : 74) ได้ให้ความหมายของการเขียนไว้ว่า หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ อารมณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ให้กับผู้อื่นได้เข้าใจ ให้คนจำนวนมากได้อ่าน

วรรณิ โสภประยูร (2539 : 74) ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า การเขียน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์ หรือตัวอักษร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นได้เข้าใจ

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2545 : 47-59) ได้ให้ความหมายของการเขียนในรูปแบบต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. การเขียนแสดงความรู้สึก เป็นการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นที่มีต่อข้อเท็จจริงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอธิบายแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
2. การเขียนแสดงความต้องการ เป็นการเขียนเพื่อแจ้งความต้องการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผู้อื่นทราบ หรือปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการ
3. การเขียนแสดงจินตนาการ เป็นการเขียนเพื่อแสดงความคิดความใฝ่ฝันที่เกิดขึ้นจากอารมณ์ ต่าง ๆ ของตนเอง ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การเขียน คือ การถ่ายทอดความคิดเห็นเป็น
ลายลักษณ์อักษร เพื่อสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจ ทั้งการแสดงความคิดเห็น เขียนแสดงความรู้สึก
เขียนแสดงความต้องการ การเขียนแสดงจินตนาการ ให้คนอื่นได้รับรู้จากการเขียน

2. จุดมุ่งหมายของการสอนเขียน

วรรณิ โสมประบุร (2537 : 141) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสอนเขียน ดังนี้

1. เพื่อคัดลายมือหรือเขียนให้ถูกต้อง เป็นระเบียบ ชัดเจน
2. เพื่อพัฒนาการเขียนให้เหมาะสมกับวัย
3. เพื่อมีทักษะการเขียนถูกต้องตามอักขรวิธี
4. เพื่อรู้จักเลือกภาษาที่ดี และเหมาะสมกับบุคคลและโอกาส
5. เพื่อรวบรวมลำดับความคิด จดบันทึก สรุป และย่อความเรื่องที่อ่าน

หรือฟังได้

6. เพื่อถ่ายทอดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้สึกนึกคิดให้ผู้อื่น

เข้าใจได้

7. เพื่อสังเกต จดจำ เลือกถ้อยคำ หรือสำนวน โวหารให้ถูกต้องตามหลักภาษา
8. เพื่อเกิดทักษะ การเขียนประเภทต่าง ๆ
9. เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
10. เพื่อเห็นความสำคัญและเห็นคุณค่าของงานเขียน

ทัศนีย์ สุภเมธี (2539 : 113) ซึ่งให้เห็นว่า การสอนเขียนมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเกิด
คุณลักษณะสำคัญดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการเขียนที่ถูกต้อง
2. เพื่อฝึกให้รู้จักลำดับความคิด และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สึกนึก

คิดเป็นลายลักษณ์อักษร

3. ให้รู้จักสังเกต เลือกคำ สำนวน โวหาร ใช้ให้ถูกต้องตามหลักภาษา
4. เพื่อเห็นความสำคัญของภาษาเขียน
5. เพื่อส่งเสริมการเขียนหนังสือได้เร็ว ชัดเจน สะอาดเรียบร้อย
6. ส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การถ่ายทอดความคิดเป็นเรื่องราว

ให้ผู้อื่นเข้าใจความหมายได้

7. ฝึกการเขียน คัดลายมือให้อ่านง่าย ชัดเจน สวยงาม เป็นระเบียบ

8. ให้รู้จักเขียน เรียงความ ย่อความ จดหมาย และการเขียนประเภทอื่น ๆ
ได้ถูกต้องตามแบบแผน

9. ให้รู้จักลำดับความคิด และสาระสำคัญตลอดจนมีศิลปะในการเขียนเพื่อ
ความเข้าใจ

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2536 : 165 – 167) ได้ให้
ข้อเสนอแนะว่าการสอนทักษะการเขียน ควรยึดหลักการสำคัญ ดังนี้

1. ควรทดสอบความพร้อมในการเขียนของนักเรียน
2. ปลุกฝังผู้เรียนให้ตระหนักในคุณค่าของผู้เรียน
3. ควรตั้งจุดประสงค์ในการเรียนอย่างชัดเจน
4. ไม่ควรกำหนดหัวข้อเรื่องในการสอนตายตัว ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือก

เรื่องเอง

5. สอนทักษะการเขียนให้สัมพันธ์กับทักษะต่าง ๆ และสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ
6. ควรใช้กลวิธีในการจูงใจ หลาย ๆ รูปแบบ
7. จัดกิจกรรมการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
8. ควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบเพื่อส่งเสริม และกระตุ้นผู้เรียน
9. ควรจัดกิจกรรมการสอน หลาย ๆ ประเภท โดยนักเรียนมีส่วนร่วมใน

การวางแผน และได้ลงมือในการปฏิบัติ

10. ควรใช้สื่อการสอนประกอบ เพื่อสร้างความสนใจผู้เรียน
11. ควรวางแผนการสอนอย่างละเอียด

12. ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์ในการประเมินผล เพื่อสามารถ
ปรับปรุงทักษะการเขียน ได้ถูกต้อง

13. เมื่อนักเรียนประสบปัญหาการเขียน ผู้สอนช่วยโดยการสร้างสถานการณ์
และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเขียน

14. ผู้สอนควรรีบตรวจงาน พร้อมเขียนติชมให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจ
ในการเขียนต่อไป

15. นอกจากสอนในชั้นแล้ว ผู้สอนควรจัดกิจกรรมหรือมอบงานให้ผู้เรียนไปทำ
นอกชั้น เพื่อ ได้มีโอกาสในการฝึกอย่างสม่ำเสมอ และมีพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเขียนได้
อย่างต่อเนื่อง

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การสอนทักษะการเขียนนั้น ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนซึ่งเป็นผู้เขียนได้ใช้ความคิดเห็นอย่างอิสระ มีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ครูคอยกำกับควบคุมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดบรรยากาศและกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนเกิดการเรียนรู้ คอยเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ มีการวัดผลและประเมินผลโดย นักเรียนมีส่วนร่วม เพื่อจะได้ทราบจุดบกพร่องของตน และแก้ไขพัฒนางานเขียนได้อย่างต่อเนื่อง

คำควบกล้ำ

1. ความหมายของคำควบกล้ำ นักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำควบกล้ำไว้ดังนี้

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (จรัสศรี มากสวัสดิ์. 2547 : 18 ; อ้างอิงมาจาก ประเทือง คล้ายสุบรรณ. 2529 : 118 – 119) ให้ความหมายของคำควบกล้ำว่า หมายถึง พยัญชนะใด ๆ ที่เขียนควบพยัญชนะ ร ล ว ให้อ่านออกเสียงควบกล้ำกับการอ่านอักษรควบกล้ำอ่านได้ 2 ประเภท คือ

1. อ่านอย่างควบแท้ หมายถึง อ่านออกเสียงพยัญชนะตัวต้นและพยัญชนะต้นควบพร้อมกัน เช่น

กรีดกราย	อ่านว่า	กรีด - กราย
ครู	อ่านว่า	ครู
ครอบครอง	อ่านว่า	ครอบ - ครอง
ใกล้ไกล	อ่านว่า	ใกล้ - ไกล

2. อ่านอย่างควบไม่แท้ มี 2 แบบ คือ

2.1 อ่านออกเสียงเฉพาะพยัญชนะตัวต้น ไม่ออกเสียงควบ เช่น

จริง	อ่านว่า	จิง
เส้า	อ่านว่า	เส้า
ไสร์	อ่านว่า	ไส้
ศรัทธา	อ่านว่า	สัศ - ธา
สระ	อ่านว่า	สะ

2.2 อ่านเสียงแปรไปเป็นพยัญชนะอื่น ได้แก่ พยัญชนะควบ “ทร” ออกเสียงเป็น “ช” เช่น ทรวดทรง ทรุค ไทรม พุทรา ฉะเชิงเทรา เป็นต้น

กรมวิชาการ (2540 : 11) ได้ให้ความหมายของคำควบกล้ำหรืออักษรควบ ไว้ว่า หมายถึง พยัญชนะที่ควบกับ ร ล ว และออกเสียงกล้ำกัน

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 80) ได้อธิบายความหมายของคำควบกล้ำหรืออักษรกล้ำไว้ว่า หมายถึง ทำให้เข้าใจกัน หรือกลืนกัน

กิตติ ธิติกุล (2543 : 60) ได้ให้ความหมายของคำควบกล้ำไว้ว่า หมายถึง คำที่มีพยัญชนะต้น 2 ตัวเรียงกัน พยัญชนะตัวหลังเป็นตัว ร ล ว และผสมด้วยสระเดียวกัน

สมศักดิ์ สันทรเวชชญ์ (2547 : 126) ได้ให้ความหมายของคำควบกล้ำไว้ว่า หมายถึง พยัญชนะ 2 ตัว ควบหรือกล้ำอยู่ในสระเดียวกัน

จากการศึกษาความหมายของคำควบกล้ำที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คำควบกล้ำ หมายถึง คำที่มีพยัญชนะต้น ควบกับ ร ล ว ผสมด้วยสระแม่เดียวกัน และออกเสียงกล้ำกัน

2. ชนิดของคำควบกล้ำ

กรมวิชาการ (2540 : 11 – 12) ได้กล่าวถึงชนิดของคำควบกล้ำไว้ว่า คำควบกล้ำมี 2 ชนิด คือ คำควบแท้ เป็นพยัญชนะที่ควบกับ ร ล ว ประสมสระเดียวกัน และออกเสียงพร้อมกัน และคำควบกล้ำอีกชนิดหนึ่ง คือ คำควบกล้ำไม่แท้ เป็นพยัญชนะที่มีตัว ร ควบอยู่ด้วยแต่ไม่ออกเสียง ร หรือเปลี่ยนเสียงเป็นเสียงอื่น

ปริมวดี ประชुरสุข (2543 : 95) ได้แบ่งชนิดของคำควบกล้ำไว้ เป็น 2 ชนิด คือ คำควบกล้ำแท้ และคำควบกล้ำไม่แท้ ซึ่งคำควบกล้ำแท้หรืออักษรควบแท้ คือ คำที่มีพยัญชนะต้น 2 ตัว เรียงกัน พยัญชนะตัวหลังเป็นพยัญชนะตัว ร ล ว ประสมสระเดียวกัน ออกเสียงพยัญชนะ 2 ตัวพร้อมกัน ส่วนอักษรควบไม่แท้ คือ คำที่มีพยัญชนะที่มี ร ควบอยู่ด้วยและประสมสระเดียวกันแต่ออกเสียงพยัญชนะตัวหน้าเพียงตัวเดียว หรือเปลี่ยนเสียงพยัญชนะเป็นเสียงอื่น

สมศักดิ์ สันทรเวชชญ์ (2547 : 126) ได้แบ่งอักษรควบหรือคำควบกล้ำเป็น 2 ชนิด คือ อักษรควบแท้ ซึ่งเกิดจากพยัญชนะ 2 ตัว ควบหรือกล้ำกับ ร ล ว อยู่ในสระเดียวกัน และออกเสียงพร้อมกัน และอักษรควบไม่แท้ ซึ่งเกิดจากพยัญชนะควบกล้ำกับตัว ร และอยู่ในสระเดียวกัน แต่ออกเสียงเฉพาะพยัญชนะตัวหน้า หรือออกเสียงเปลี่ยนไปจากเดิม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คำควบกล้ำมี 2 ชนิด คือ คำควบกล้ำแท้และคำควบกล้ำไม่แท้ คำควบกล้ำแท้ เป็นคำที่ประสมด้วยพยัญชนะตัวหลังคือ ร ล ว เมื่ออ่านต้องอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นสองตัวพร้อม ๆ กัน ส่วนคำควบกล้ำไม่แท้เป็นคำที่มีพยัญชนะตัวหลัง

คือ ร ซึ่งมีวิธีอ่านอยู่ 2 วิธี คือ อ่านออกเสียงพยัญชนะต้นตัวหน้าเพียงตัวเดียว และคำที่เขียนด้วย ทร จะเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียง ซ

3. ปัญหาการในการอ่านออกเสียงควบกล้ำ

รศุดกณ สุวรรณรักษ์ (2549 : 6) ได้อธิบายถึงปัญหาของการออกเสียงคำควบกล้ำ ไม่ถูกต้องว่า อาจมีสาเหตุมาจากปัญหาดังนี้

1. ปัญหาจากครู ครูส่วนมากไม่ระมัดระวังการอ่านคำควบกล้ำ หรือครูเหล่านั้นอาจจะมาจากครอบครัวหรือชุมชนที่พูดภาษาอื่นที่ออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจน จึงไม่ระมัดระวังในเรื่องนี้

2. ปัญหาจากเด็ก เด็กที่เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนอาจจะมาจากครอบครัวและชุมชนที่พูดภาษาอื่นเป็นจำนวนมาก เมื่อมาอยู่ร่วมกันก็มักจะพูดภาษาตามท้องถิ่นของตนเอง ใช้ภาษาไทยผิด ๆ เด็กอื่น ๆ ก็มักจะตามอย่างไปด้วย

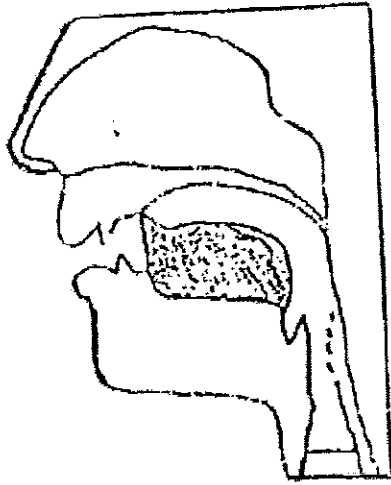
3. ปัญหาทางสังคม เด็กที่มาจากครอบครัวยากจน อยู่ในชุมชนที่พูดภาษาไทย ไม่ถูกต้องโอกาสที่จะใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องก็เฉพาะเวลาที่อยู่ในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นจึงมักจะพูดหรืออ่านตามเด็กส่วนใหญ่

จะเห็นได้ว่าปัญหาการออกเสียงคำที่ใช้อักษร ร ล ว ควบกล้ำเหล่านี้เป็นปัญหาใหญ่และพบเห็นเสมอ จึงได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและใช้เวลาเพียงพอ เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ถูกต้องและมีความชำนาญเป็นอัตโนมัติ

4. วิธีการออกเสียงคำที่มี ร ล ว ควบกล้ำให้ถูกต้อง

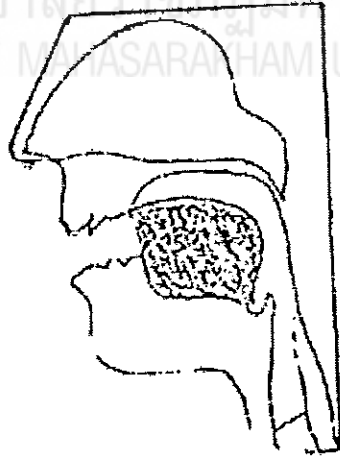
ในการออกเสียงคำที่มี ร ล ว ควบกล้ำนั้น จะต้องรู้ถึงวิธีการออกเสียงพยัญชนะ ร ล ว แต่ละตัวก่อน ซึ่ง นันทนา รณเกียรติ (2539 : 20 – 22) และ ประสงค์ ราชณสุข (2542 : 38 – 39) กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

1. เสียง /ร/ หรือเสียงร้วลีน (Trill) ออกเสียงโดยการยกปลายลิ้นขึ้นแตะปุ่มเหงือกเบา ๆ เมื่อกระแสมผ่านจุดนี้ก็จะทำให้ปลายลิ้นสลับออก และสลับกันหลาย ๆ ครั้ง ดังภาพที่ 1

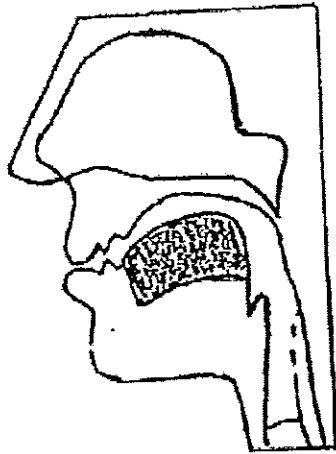
ภาพที่ 1 การออกเสียง /ร/ หรือเสียงร่วลัน

2. เสียง /ล/ หรือเสียงข้างลัน (Lateral) เกิดจากการกักลมไว้ตรงกลางของปาก คือ ยกส่วนของลิ้นแตะฐานบนให้สนิท แล้วปล่อยให้ลมผ่านออกมาด้านข้างของลิ้นข้างใดข้างหนึ่ง หรือทั้งสองข้าง ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การออกเสียง /ล/ หรือเสียงข้างลัน

3. เสียง /ว/ หรือเสียงริมฝีปาก - เพดานอ่อน ฐานที่เกิดเสียงนี้เป็นการเปล่งเสียงควบคู่กันคือ ริมฝีปากล่างและลิ้นส่วนหน้ากับเพดานอ่อนร่วมกันในการออกเสียง ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การออกเสียง /w/ หรือเสียงริมฝีปาก - เพดานอ่อน

เมื่อออกเสียงพยัญชนะ ร ล ว แต่ละเสียงได้คล่องแล้ว จึงออกเสียงควบกล้ำกับพยัญชนะตัวอื่น เช่น กราบ กวาง ควาย ปลาย แต่ถ้าออกเสียงคำควบกล้ำไม่ได้ให้ออกเสียงโดยวิธีต่อไปนี้

1. ออกเสียงคำควบกล้ำ โดยวิธีแยกเสียงออกเป็น 2 พยางค์ เช่น คำว่า ปลา ให้แยกเป็น 2 พยางค์ คือ ปะ - ลา

2. ออกเสียงคำควบกล้ำที่แยกออกเป็น 2 พยางค์นั้นช้า ๆ ก่อน แล้วจึงเพิ่มความเร็วขึ้นจนออกเป็นเสียงควบกล้ำได้ในที่สุด เช่น

ปะ - ลา	ปะ - ลา	ปะ - ลา	ปลา
ตะ - รา	ตะ - รา	ตะ - รา	ตรา
กะ - หราบ	กะ - หราบ	กะ - หราบ	กราบ

5. วิธีการสอนการออกเสียงอักษรควบกล้ำ

ทัศนา ธานีวรรณ (ม.ป.ป. : 113 - 116) ได้เสนอแนะขั้นตอนการฝึกออกเสียงคำควบกล้ำดังนี้

1. ขั้นการฟัง เป็นขั้นตอนที่ครูต้องออกเสียงให้นักเรียนฟังอย่างถูกต้อง เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฟังจากครู โดยดำเนินการดังนี้

1.1 ครูออกเสียงให้นักเรียนฟังคำละ 3 ครั้ง โดยเขียนลงบนกระดานคำ

1.2 ครูออกเสียงอีกครั้งโดยออกเสียงเป็นท่อน ๆ ให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียน

สังเกตการณ์ออกเสียงของครูว่าครูออกเสียงเหมือนกันหรือต่างกัน

1.3 ครูเขียนหมายเลข 1 2 3 บนกระดานคำ แทนเสียงแต่ละคำแล้วอ่านให้นักเรียนฟัง โดยให้นักเรียนตอบว่าแต่ละคำแทนหมายเลขอะไร

2. ขึ้นอ่านออกเสียง

2.1 เป็นขั้นที่ครูออกเสียงให้นักเรียนฟังคำละ 1 ครั้ง แล้วให้นักเรียนออกเสียงพร้อม ๆ กัน และเป็นรายบุคคลหลาย ๆ ครั้ง เช่น

ครูออกเสียง	นักเรียนออกเสียง
กรอก	กรอก กรอก กรอก
กรอก – กรอก	กรอก – กรอก กรอก – กรอก
กลอก – กลอก	กลอก – กลอก กลอก – กลอก

2.2 ครูออกเสียงชุดละ 3 คำ สลับกัน แล้วให้นักเรียนออกเสียงเหมือนอย่างครู

ครูออกเสียง	นักเรียนออกเสียง
กอก – กรอก – กลอก	กอก – กรอก – กลอก

2.3 ครูใส่หมายเลข 1 2 3 ไว้บนกระดานคำที่ต้องการให้นักเรียนออกเสียง แล้วครูออกเสียงตัวเลขให้นักเรียนอ่านอักษรควบกล้ำ กระทำได้ทั้งกลุ่มและเป็นรายบุคคล เช่น

1	2	3
กรอก	กลอก	กอก
ครูออกเสียง	นักเรียนออกเสียง	
หนึ่ง สอง สาม	กรอก กลอก กอก	

2.4 เมื่อนักเรียนสามารถออกเสียงคำเหล่านี้ได้แล้ว ครูก็ฝึกคำอื่น ๆ ได้ต่อไป

2.5 ครูให้นักเรียนอ่านบัตรคำควบกล้ำคำอื่น ๆ โดยให้อ่านพร้อมกันหรือเป็นรายบุคคล

2.6 ให้นักเรียนอ่านแถบประโยคพร้อม ๆ กัน หรือเป็นรายบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ (2528 : 6-7) ได้ให้แนวทางในการฝึกอ่านคำควบกล้ำ ไว้ดังนี้ ให้ฝึกอ่านคำที่ประสมอักษรนำก่อน แล้วจึงให้ออกเสียงเทียบเสียง ดังนี้

1. อ่านคำที่ประสมอักษรนำก่อน เช่น

ค-ร-อู	อ่านว่า	ครู
ก-ว-า	อ่านว่า	กวา

2. อ่านออกเสียงเทียบเสียง เช่น

- อุ - ครู (ลึนร้วเล็กน้อย)
- ปลา - ปลา (ลึนแตะเพดานไม่ร้ว)
- ขา - ขวา (เสียงกล้ำกันเป็นเสียงใหม่)

แผนการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

วัฒนาพร ระเบียบทุกข์ (2542 : 1) ให้ความหมายของแผนการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่งเป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดหมายของหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รุจิรี ภู่อาระ (2545 : 129) ได้ให้ความหมายของแผนการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการเรียนรู้เป็นการจัดเตรียมบทเรียนและประสบการณ์เรียนรู้รายสัปดาห์หรือรายวัน

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 1) ได้ให้ความหมายของแผนการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการเรียนรู้เป็นแบบแผนที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนสำคัญ ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนและการวัดและประเมินผล

กรมวิชาการ (2546 ก : 55) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง แผนซึ่งครูเตรียมการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน โดยวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการใช้สื่อการเรียนรู้หรือแหล่งการเรียนรู้ แผนการวัดผลประเมินผล โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา หรือหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งยึดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ที่กำหนด อันสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการใช้สื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

สุพล วงสินธุ์ (2536 : 6) ได้อธิบายถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้ และจิตวิทยาการศึกษา
2. ช่วยให้ผู้ครุมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้า ทำให้ครุมีความมั่นใจในการสอนได้ตามเป้าหมาย
3. ส่งเสริมให้ครุใฝ่ศึกษาหาความรู้ ทั้งหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล
4. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครุที่มาสอนแทนได้
5. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลที่ถูกต้อง เทียบตรง เป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษ
6. เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงความชำนาญและความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ

วัฒนา ระเบียบทุกซ์ (2542 : 2) กล่าวถึงความสำคัญของแผนการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผน และการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ
2. ส่งเสริมให้ผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผล ตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น
3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครุผู้สอน และครุที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ
4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดแลประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป
5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครุผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

วรรณวิไล พันธุ์สีดา (2549 : 25) กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปตามขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพและหากครุผู้สอนมีการรวบรวมบันทึกผลการสอนอย่างเป็นระบบก็จะช่วยให้มีข้อมูลเชิงประจักษ์ สำหรับการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลที่คุณภาพนักเรียน ได้อย่างแท้จริง

3. ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

รุจิรี ภู่อาระ (2545 : 159) อธิบายลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้

1. จะให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อะไรบ้าง
2. จะเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง จึงจะให้นักเรียนบรรลุผลตามจุดประสงค์
3. ครูจะต้องมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรมตั้งแต่ครูเป็นศูนย์กลางจนถึงนักเรียนเป็นผู้จัดทำเอง
4. จะใช้สื่อ/อุปกรณ์อะไรบ้างจึงจะช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์
5. จะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนเกิดคุณสมบัติตามที่คาดหวังไว้

นิคม ชมพุดวง (2545 : 181) อธิบายลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีว่ามีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นแผนการเรียนรู้ ที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนินไปตามความมุ่งหมาย
2. เป็นแผนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำความเข้าใจด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดหรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
3. เป็นแผนการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง
4. เป็นแผนการเรียนรู้ ที่สามารถจัดหาสื่อการเรียนการสอนได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้อุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง

วรรณวิไล พันธุ์สีดา (2549 : 27) ใช้อธิบายลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีว่าควรมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลครบถ้วนและสอดคล้อง สัมพันธ์กันอย่างเป็นเอกภาพ

4. องค์ประกอบของแผนการเรียนรู้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 203) กล่าวว่าองค์ประกอบของแผนการเรียนรู้ เกิดขึ้นจากความพยายามตอบคำถามต่อไปนี้

1. สอนอะไร (หน่วย หัวเรื่องความคิดรวบยอด หรือสาระสำคัญ)

2. เพื่อจุดประสงค์อะไร (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม)
3. ด้วยสาระอะไร (โครงสร้างเนื้อหา)
4. ใช้วิธีการใด (กิจกรรมการเรียนการสอน)
5. ใช้เครื่องมืออะไร (สื่อการเรียนการสอน)
6. ทราบได้อย่างไรว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ (วัดผลประเมินผล)

เพื่อตอบคำถามดังกล่าวจึงกำหนดให้แผนการสอนมีองค์ประกอบดังนี้

1. วิชา หน่วยที่สอนและสาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด) ของเรื่อง
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. เนื้อหา
4. กิจกรรมการเรียนการสอน
5. สื่อการเรียนการสอน
6. วัดผลประเมินผล

ดังนั้นในการเขียนแผนการสอนจึงต้องเขียนให้ครบทุกหัวข้อดังกล่าว

รุจิร ภูสาระ (2545 : 158 – 160) ได้อธิบายว่าแผนการจัดการเรียนรู้ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์ปลายทาง
3. จุดประสงค์นำทาง
4. เนื้อหา
5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. สื่อการเรียนการสอน
7. การวัดและประเมินผล

สุคนธ์ สิ้นพานนท์และคณะ (2545 : 22) กล่าวว่าในแผนการจัดการเรียนรู้มีส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้

1. ผลการเรียนรู้
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. สาระการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนรู้
5. สื่อการเรียน/แหล่งการเรียนรู้

6. การวัดและประเมินผล
 - 6.1 วิธีการวัดและประเมินผล
 - 6.2 เครื่องมือวัดและประเมินผล
 - 6.3 เกณฑ์การวัดและประเมินผล
7. กิจกรรมเสนอแนะ (ถ้ามี)

กรมวิชาการ (2545 ข : 61 – 63) ได้อธิบายว่าแผนการจัดการเรียนรู้ควรประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้
2. สาระการเรียนรู้
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้
4. การวัดและประเมินผล
5. แหล่งการเรียนรู้
6. บันทึกผลหลังสอน

5. รูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

ได้มีผู้วางรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ที่นิยมใช้ในปัจจุบันกับทุกกลุ่มสาระ แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ (สมคิด สร้อยน้ำ, 2542 : 293 – 299) คือ

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียงหัวข้อหรือแบบความเรียง เป็นการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในส่วนต่าง ๆ หรือหัวข้อต่าง ๆ เรียงติดต่อกันไปโดยไม่มีตาราง
2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบกิ่งตาราง แผนกาจัดการเรียนรู้แบบนี้มีลักษณะแตกต่างจากแบบที่ 1 ตรงที่นำส่วนที่เป็นเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ไปไว้ในตาราง ส่วนหัวข้ออื่น ๆ ใช้เป็นความเรียง
3. แผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง แผนการจัดการเรียนรู้แบบนี้ เป็นการเขียนส่วนต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ลงในตารางทั้งหมด จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ของแต่ละช่องได้ง่าย เหมาะสำหรับกับนักศึกษาที่ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบตารางจะทำให้การเตรียมการสอนง่ายขึ้น มองเห็นความสัมพันธ์ ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลได้เป็นอย่างดี

6. ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

รุจิร ภู่อาระ (2545 : 159) ได้อธิบายขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไว้ดังนี้

1. ทำความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งแนวความคิด ขอบเขตของกลุ่มสาระการเรียนรู้มาเป็นกรอบในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
2. เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้เป็นจุดประสงค์ปลายทางที่กล่าวถึง ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์จากคำอธิบายรายวิชา

3. เขียนโครงสร้างของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งหมด ได้แก่

3.1 หัวข้อย่อย

3.2 จำนวนเวลาในแต่ละหัวข้อย่อย

3.3 สาระสำคัญที่เน้นความคิดรวบยอด หลักการ ทักษะ และลักษณะนิสัย

3.4 จุดประสงค์นำทางตามหัวข้อย่อย

3.5 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545 ค : 11 – 12) ได้อธิบายขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ทำความเข้าใจกับหลักสูตร ทั้งหลักการ จุดหมาย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติในการวางแผนและการจัดการเรียนการสอน

2. เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับเนื้อหาวิชานั้น ๆ ในลักษณะจุดประสงค์ปลายทางที่ควรจะมีเกิดขึ้นกับนักเรียนเมื่อได้เรียนวิชานั้นจนครบถ้วนแล้ว

3. เขียนโครงสร้างของวิชาที่จะสอนทั้งวิชาโดยกำหนดสวนประกอบ คือ

3.1 หัวข้อย่อย ๆ อาศัยจากเนื้อหาวิชาที่อ่านจากคำอธิบายรายวิชาและหนังสืออ้างอิงอื่น ๆ

3.2 จำนวนคาบที่ควรใช้ในการแต่ละหัวข้อเรื่องย่อย อาศัยการคำนวณจากจำนวนคาบที่มีจริงตลอดภาคเรียนตามกำหนดของหลักสูตร และพิจารณาน้ำหนักของปริมาณเรื่องราวที่จะกล่าวถึงในข้อเรื่อนั้น ๆ

3.3 สาระสำคัญที่เน้นถึงความคิดรวบยอดหรือหลักการหรือทักษะหรือลักษณะนิสัยที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในการเรียนแต่ละหัวเรื่อนั้น

3.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะจุดประสงค์นำทางประกอบหัวเรื่องย่อย ๆ แต่ละข้อ

4. สร้างแผนการสอนโดยหยัขยหัวเรื่อง จำนวนคาบ สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้มาทำแผนการสอน

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอน และครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ ครูจะต้องมีการวางแผนก่อนการเรียนการสอน โดยศึกษาหลักสูตร ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อม คุณภาพของผู้เรียน สื่อการเรียน การสอน วิธีการวัดและประเมินผลการเรียน รูปแบบและขั้นตอนการเขียนแผนการสอนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อน เพื่อที่จะให้การจัดการเรียนรู้ของครูบรรลุจุดหมายของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลง

1. ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 80) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลงว่า หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินและเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะดนตรี

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 413) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ด้วยโดยใช้เพลงว่า หมายถึง การที่ครูนำเพลงมาเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดสุนทรียภาพทางอารมณ์และมีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

จากที่กล่าวสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลงมาเป็นสื่อ เพื่อสร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลิน นักเรียนมีสุนทรียภาพทางอารมณ์และมีความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน

2. ความมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลง

ปราโมทย์ สุขสวัสดิ์ (2540 : 11) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนำเพลงมาใช้ประกอบการสอนว่า เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาของวิชาทำให้นักเรียนจดจำเรื่องราวของบทเรียนได้รวดเร็วและง่ายนักเรียนเกิดความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายทั้งยังช่วยให้นักเรียนนั้นมีกิจกรรมอีกด้วย ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนนั้น สำคัญและจำเป็นมาก

การร้อง การรำ ก็มีบทบาทที่จะส่งผลต่อผู้เรียน แต่การสอนร้องรำก็ควรให้สัมพันธ์กับวิชาการอื่น ๆ ด้วย

ชัยพร รูปน้อย (2540 : 12) บอกถึงจุดมุ่งหมายในการใช้เพลงประกอบการสอนว่า

1. เพื่อให้มีความรู้เรื่องร้องเพลงและบทเพลงต่าง ๆ
2. เพื่อฝึกให้สามารถร้องเพลงต่าง ๆ ได้ดี และรู้จักเพลง
3. เพื่อส่งเสริมให้มีความกล้าในการแสดงออก
4. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานรื่นเริง เพลิดเพลินใจ
5. เพื่อไม่ให้เบื่อหน่ายในการเรียน และวิชาที่เรียน ช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ดี
6. เพื่อส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ ปลูกฝังความรักชาติบ้านเมือง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 80) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการใช้เพลง ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กได้รับความรู้อย่างสนุกสนาน เพราะเป็นการเรียนแบบป่วนเล่น
2. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้เด็กมีโอกาสปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและทำงานร่วมกันได้ดี เกิดความสามัคคี
3. เพื่อให้เด็กได้รับความเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่าย
4. ให้เด็กเกิดความริเริ่มในการแสดงท่าทางประกอบ
5. เพื่อกล่อมเกล้าให้เด็กมีนิสัยอ่อนโยน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การใช้เพลงประกอบการสอนมีความมุ่งหมาย เพื่อให้ให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข เข้าใจเนื้อหาที่เรียน จดจำเรื่องราวของบทเรียนได้รวดเร็วและง่ายขึ้น และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ และบุคลิกภาพของนักเรียน

3. ประโยชน์ของเพลงที่ใช้สอน

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (2540 : 8 -13) ได้อธิบายว่า การสอนภาษาไทยด้วยเพลง มีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะเพลงเป็นสิ่งบันเทิงอย่างหนึ่งที่ผู้คนชอบฟัง การนำเพลงมาใช้กับการสอนภาษาไทยช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ โดยเฉพาะทักษะการฟัง เช่น การจับใจความสำคัญที่ได้จากการฟังเพลง นอกจากจะให้ความไพเราะด้านเนื้อร้องและทำนองแล้ว บทเพลงยังสอดแทรกความรู้ให้คิดเตือนใจอีกด้วย การใช้เพลงประกอบการสอน จะช่วยกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียน ทำให้สนุกสนานเพลิดเพลิน เห็นความสำคัญของความงามทางภาษา ถ้อยคำในบทเพลง เสียงคนตรี และความไพเราะ รื่นหู สีส่เหล่านี้จะทำให้ นักเรียนรักภาษาไทย ในที่สุด

ชัยพร รูปน้อย (2540 : 12) กล่าวว่า เพลงก่อให้เกิดความสนุกสนาน ร่าเริง
 เพลิดเพลินใจ และผ่อนคลายความเครียด ส่งเสริมให้เกิดรสนิยมที่ดีต่อศิลปะในด้านบทเพลง
 และดนตรี ถ้านำเพลงไปใช้ในการเรียนการสอนแล้วจะทำให้ให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อวิชา
 ที่เรียนและยังช่วยให้เข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น ทำให้ผลการเรียนดีขึ้นด้วย นอกจากนี้เพลงยัง
 ส่งเสริมให้มีความกล้าแสดงออก ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะอีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 80) กล่าวถึงประโยชน์ของ
 การใช้เพลงในการสอนไว้ดังนี้

1. ด้านร่างกายหรือพละอนามัย การใช้เพลงประกอบการสอนทำให้นักเรียน
 ได้เคลื่อนไหวตามจังหวะของเพลง เป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาด้านร่างกาย
2. ด้านอารมณ์ เพลงช่วยทำให้นักเรียนมีร่าเริง แจ่มใส สนุกสนาน เรียนรู้
 อย่างมีความสุข
3. ด้านสังคม เพลงเป็นสื่อที่จะช่วยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ครู
 ส่งผลให้นักเรียนมีความคุ้นเคยและเข้ากับผู้อื่นได้ดี
4. ด้านสติปัญญา เพลงช่วยให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดี
 ทั้งยังช่วยให้จำได้เร็วกว่าการบอกเล่า ฟังให้รู้จักคิด และได้ความรู้เรื่องต่าง ๆ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 413) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการนำเพลงมาใช้
 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. เพลงช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนให้สนุกสนาน ลดความตึงเครียด
 ระหว่างครูกับนักเรียน หล่อหลอมลักษณะนิสัย จิตใจ ของนักเรียนให้อ่อนโยน
2. การเข้าสู่บทเรียน สรุปบทเรียนหรือบททวนบทเรียน เพลงช่วยย้ำสิ่งที่เรียน
 ไปแล้ว เช่น คำศัพท์ รูปประโยค กฎไวยากรณ์บางเรื่อง
3. เพลงช่วยพัฒนาทางภาษา ซึ่งเป็นการฝึกการฟังให้เข้าใจข้อความใน
 เนื้อเพลงพร้อมทั้งเป็นการฝึกการออกเสียง เชื่อมคำ และจังหวะไปในตัว ทำให้เด็กเกิด
 ความภาคภูมิใจที่สามารถร้องเพลงได้ จึงเป็นการปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและ
 ช่วยส่งเสริมให้การเรียนดีขึ้น
4. เพลงให้ความรู้หลากหลายแก่นักเรียน เช่น วัฒนธรรม สถานที่สำคัญ
 วันสำคัญ เป็นต้น โดยอาจใช้เพลงเป็นจุดเริ่มต้นในการสนทนา หรืออภิปรายเนื้อหาที่บรรจุ
 อยู่ในเพลง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เพลงมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ช่วยพัฒนาทางด้าน อารมณ์ บุคลิกภาพ สร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดี นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ส่งผลให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีเข้าใจเนื้อหาที่เรียน ได้ดีขึ้น

4. กิจกรรมการใช้เพลงประกอบการสอน

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย (2536 : 373 – 376) ได้กล่าวถึง การนำ เพลงมาประกอบสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

1. ใช้ นำเข้าสู่บทเรียน เพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน
2. ใช้ดำเนินการสอน โดยใช้เพลงบอกเล่าเนื้อหา
3. ใช้สรุปบทเรียน โดยการให้ร้องเพลง หรือช่วยกันแต่งเพลงจากเนื้อหาที่เรียน
4. ใช้แก้ไขข้อบกพร่องในการออกเสียงภาษาไทย
5. ใช้เสริมบทเรียนและใช้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร
6. ใช้ประเมินผลการเรียนการสอน

เจียรนัย พงษ์ศิวกัญ (ชัชวพันธ์ สุทธิรัตน์. 2552 : 414 ; อ้างอิงมาจาก เจียรนัย พงษ์ศิวกัญ. 2539 : 52) ได้เสนอวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลงไว้ดังนี้

1. เล่าเรื่อง หรือเล่าเรื่องที่สร้างขึ้นมาใหม่เกี่ยวกับเพลง
2. เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับเพลง
3. คัดแปลงเนื้อหาเป็นบทสนทนาสั้น ๆ
4. นำแบบประโยคในเพลง หรือนำประโยคใด ๆ มาเป็นการฝึกโครงสร้างทาง

ไวยากรณ์

5. หาคำใหม่มาแทนในเพลง มาเป็นการฝึก โครงสร้างทางไวยากรณ์
6. แสดงท่าทางประกอบจังหวะ
7. สนทนาซักถามเกี่ยวกับเนื้อเพลงเหมือนกับ ถาม – ตอบ ในการอ่านเพื่อความ

เข้าใจ

8. เขียนเนื้อเพลงลงสมุด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การนำเพลงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนสามารถใช้ได้ ทั้งการนำเข้าสู่บทเรียน เรียนเนื้อหาใหม่ ทบทวนบทเรียน และสรุปบทเรียน

5. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเพลง

สุจริต เพ็ชรชอบ และสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2536 : 377 – 378) ได้สรุปขั้นตอนการใช้เพลงประกอบการสอนไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการใช้เพลง

1.1 เลือกเพลงจากที่มีผู้แต่งไว้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหา ตลอดจนความสนใจของนักเรียนด้วย

1.2 ถ้าเป็นเพลงที่แต่งขึ้นเองจะต้องให้มีจังหวะและทำนองที่น่าสนใจ โดยอาจจะใช้ทำนองที่มีอยู่แล้วเป็นหลักในการแต่ง

1.3 ครูทดลองร้องก่อน พร้อมทั้งเตรียมอุปกรณ์ประกอบไว้ให้พร้อม

2. ขั้นใช้เพลงประกอบการสอน

2.1 ใช้เพลงนำเข้าสู่บทเรียนดำเนินการสอน สรุปบทเรียนทบทวนบทเรียน

2.2 ครูต้องเพลงนั้นให้ฟัง 1 – 2 เที่ยว หรือใช้เครื่องบันทึกเสียงช่วย

2.3 ให้ผู้เรียนฝึกร้องตามครูทีละวรรค หรือทีละบท

2.4 ให้ผู้เรียนขับร้องเอง อาจเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม

2.5 ถ้ามีท่าทางหรือจังหวะประกอบการร้องเพลง ครูควรให้อิสระแก่เด็ก

ได้ร่วมกิจกรรม แต่ต้องไม่รบกวนห้องอื่น

2.6 จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน โดยใช้เพลงเป็นสื่อ

3. ขั้นประเมิน

3.1 การสังเกต จากความสนใจในการร้อง การแสดงออก มารยาทในการฟัง เป็นต้น

3.2 การทดสอบ จากการซักถาม สอบข้อเขียนเกี่ยวกับเนื้อเพลง หรือ บางครั้งครูอาจใช้เพลงทดสอบความเข้าใจของนักเรียนเลยก็ได้

วรารณ วราธิพร (ชัชวรินทร์ สุทธิรัตน์. 2552 : 414 - 415 ; อ้างอิงมาจาก วรารณ วราธิพร. 2543 : 21) ได้อธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลงไว้ดังนี้

1. ทบทวนหรือแนะนำโครงสร้างไวยากรณ์ที่ปรากฏอยู่ในเพลง หรืออธิบายเนื้อหาของเพลง โดยใช้ทัศนูปกรณ์ หรือแสดงท่าทาง และคำที่พ้องรูปหรือพ้องเสียง ตลอดจนคำที่สัมผัสกัน

2. เปิดเพลง 1 รอบครั้งแรก เพื่อให้ นักเรียนคุ้นเคย

3. ก่อนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนเห็นเนื้อหาเพลงทั้งหมด ควรนำเสนอเพลงทีละบรรทัดร้องแต่ละบรรทัดและให้นักเรียนร้องตาม ควรบันทึกเพลงทีละช่วงแต่ละบรรทัด

4. แจกเนื้อเพลงให้กับนักเรียน เปิดเพลงอีกครั้งตั้งแต่ต้น ในช่วงแรกให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงตาม เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับจังหวะ ทำนอง จากนั้นเปิดเพลงหลาย ๆ ครั้ง และชักชวนให้นักเรียนร้องเพลงด้วย

5. หลังจากที่นักเรียนสามารถจับทำนองเนื้อร้องได้แล้ว นักเรียนก็สามารถร้องไปกับดนตรีที่ไม่มีเนื้อร้องหรือคาราโอเกะได้ ในช่วงแรกนักเรียนควรร้องเป็นกลุ่ม เมื่อมีความมั่นใจมากขึ้นจึงให้ร้องเป็นคู่ หรือร้องเดี่ยว การใช้ดนตรีที่ไม่มีเนื้อร้องหรือคาราโอเกะนั้นสามารถนำมาใช้ได้หลากหลาย เช่น ให้นักเรียนแต่งเนื้อร้องเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

6. นำเนื้อร้องมาสร้างกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพลง

เจียรนัย พงษ์ศิวาภัย (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552 : 415 – 416 ; อ้างอิงมาจาก เจียรนัย พงษ์ศิวาภัย, 2539 : 52) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนด้วยเพลงไว้ดังนี้

1. การเลือกเพลง การเลือกเพลงถือเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถ้าเพลงที่ใช้ในการเรียนไม่เหมาะสมผู้เรียนจะขาดความสนใจ ทำให้การเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกเพลงจะต้องคำนึงถึงระดับชั้น วัย ความไพเราะ ภาษา และเป็นเพลงที่ผู้เรียนสามารถร้องตามได้

2. การดำเนินการสอน การดำเนินการสอนมีหลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งสามารถปรับแต่งให้เข้ากับบรรยากาศของชั้นเรียนได้ ดังนี้

2.1 แจกเนื้อเพลงแล้วอธิบายศัพท์ สำนวนหรือโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่จำเป็น

2.2 เปิดเพลงให้ฟังเป็นครั้งที่ 2 ถ้าต้องการให้ผู้เรียนทำท่าประกอบหรือร้องตาม

2.3 ถามคำถามทั่ว ๆ ไป เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน

3. การประเมินผล

3.1 เก็บเนื้อเพลงที่แจกไปครั้งแรกคืนมา แล้วแจกเนื้อเพลงที่ผู้สอนเตรียมไว้ใหม่ที่เหมาะสมว่างไว้ เพื่อให้ให้นักเรียนเติมขณะที่เปิดเพลงให้ฟังอีกครั้งหนึ่ง

3.2 ถามคำถามจากเนื้อหาของเพลง คำถามนี้อาจเป็นคำตอบปากเปล่า หรือแบบให้เลือกตอบ หรือแบบเติมคำหรือข้อความให้สมบูรณ์

3.3 อาจเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็น นักเรียนทุกคนต้องพยายามหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดเห็นของตน โดยไม่มีการตัดสินว่าความคิดเห็นของนักเรียนคนใดผิดหรือของคนใดถูก และผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยควบคุมชั้นเรียนเท่านั้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลงประกอบด้วย

1. ก่อนการสอน ครูควรเลือกเพลงให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ และวัยของผู้เรียน
2. การดำเนินการสอน ครูควรแจ้งเนื้อหาให้ผู้เรียนรับทราบ นำนักเรียนร้องเพลงแล้วให้นักเรียนร้องตาม แล้วแจกเนื้อเพลงให้นักเรียนฝึกร้องจนสามารถร้องได้ถูกต้องทั้งเนื้อหาและทำนอง และจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากเนื้อหาของเพลง
3. การประเมินสามารถทำได้โดยการสังเกต การตอบคำถาม การปฏิบัติจริง และการทดสอบ

6. การเลือกเพลงมาใช้ประกอบการสอน

การที่จะนำเพลงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะไว้ดังนี้

ยุพิน พิพิธกุล (2522 : 7) ได้เสนอวิธีการใช้เพลงประกอบการสอนว่าครูผู้สอนควรยึดหลักในการเลือกเพลงประกอบการสอนดังนี้

1. เลือกเพลงให้เหมาะสมกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้
2. เนื้อหา ทำนอง จังหวะ ที่นำมาร้องต้องเหมาะสมกับความสนใจ วัย และสมัยนิยม
3. ครูต้องรู้วิธีการร้องเพลงบ้างพอสมควร หากครูไม่สามารถร้องเพลงนั้นได้ อาจจะทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถร้องนำ หรืออาจจะใช้เทปบันทึกเสียงมาช่วยก็ได้
4. อย่างร้องเพลงเก่าพำเพ็ญ ควรจะหาเพลงใหม่ ๆ มาสอนอยู่เสมอ โดยครูอาจแต่งเพลงเอง หรือให้ผู้เรียนช่วยกันแต่ง หรือนำมาจากที่มีผู้แต่งไว้แล้วก็ได้
5. ต้องมีการสรุปประเด็นหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อทำความเข้าใจจากบทเพลง
6. เพลงใดที่สามารถแสดงท่าทางประกอบได้ ครูอาจจะแสดงท่าทางให้ดูหรือให้ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมนั้นแต่ครูจะต้องดูด้วยว่าเด็กพอใจหรือไม่ เพราะเด็กแต่ละระดับแตกต่างกัน

7. ถ้าครูเป็นผู้ร้องเพลงให้ผู้เรียนฟังเองได้ เด็กก็จะเกิดความศรัทธาในตัวครูมากขึ้น

8. ครูจะต้องร้องเพลงได้ดีมีชีวิตชีวาน่าสนุกสนานจึงจะกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากร้องบ้าง

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (2540 : 8 – 13) ได้กล่าวถึงการเลือกเพลงมาประกอบบทเรียนว่าเนื้อหาของเพลงจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน หรือเพื่อเป็นการฝึกทักษะก็จะต้องเลือกเพลงที่เหมาะสมในการฝึกทักษะนั้น ๆ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเลือกเพลงเพื่อใช้ประกอบการสอนนั้น ครูผู้สอนต้องเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระในบทเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะของเพลง วยและความต้องการของผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลง สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเพลงเป็นจัดการเรียนรู้ที่ครูนำเพลงมาเป็นสื่อในการเรียนการสอน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียน จดจำเรื่องราวของบทเรียนได้รวดเร็วและง่ายขึ้น และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ และบุคลิกภาพของนักเรียน ซึ่งเพลงที่นำมาใช้ประกอบการสอนครูผู้สอนต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ วยและความต้องการของผู้เรียน โดยอาจเป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ เพลงที่มีอยู่แล้ว หรือประยุกต์ดัดแปลงเนื้อหาของบทเพลงขึ้นใหม่แต่ใช้ทำนองเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างบทเพลงประกอบการเรียนการสอน โดยการแต่งเนื้อร้องขึ้นมาใหม่แต่ใช้ทำนองเดิมของเพลงที่มีผู้แต่งไว้แล้ว ซึ่งมีขั้นตอนในการสอนดังนี้

1. ขึ้นฟังเพลง โดยให้นักเรียนได้ฟังเพลงก่อน 1 – 2 ครั้ง
2. ขึ้นฝึกร้องเพลง โดยครูเป็นน่านักเรียนร้องเพลงจนนักเรียนสามารถร้องได้
3. ขึ้นวิเคราะห์คำในเนื้อเพลงที่มีคำควบกล้ำ ให้นักเรียนคัดเลือกคำควบกล้ำในเพลง และบอกความหมายของคำนั้น
4. ขึ้นฝึกออกเสียง โดยครูเป็นแบบอย่างในการฝึกออกเสียงแล้วให้นักเรียนออกเสียงตาม จากนั้นให้นักเรียนฝึกออกเสียงโดยไม่มีแบบ
5. ขึ้นฝึกเขียน ครูอธิบายการเขียนแจกรูปสะกดคำควบกล้ำที่มีในบทเพลงแล้วให้นักเรียนฝึกเขียน
6. ขึ้นขยายผล โดยครูให้นักเรียนนำคำควบกล้ำที่มีในบทเพลงมาแต่งเป็นประโยค

แล้วให้นักเรียนอ่านประโยคที่แต่งขึ้น

7. ขั้วฝึกทักษะ นักเรียนทำแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียน

ความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ดังนี้
 มาลินี จุฑารพ (2537 : 138) แรงจูงใจหรือความพึงพอใจ หมายถึง สิ่งที่มากระตุ้น
 ใ้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความต้องการ

ลักขณา สริวัฒน์ (2539 : 132) กล่าวถึงความพึงพอใจว่า หมายถึง พฤติกรรม
 ที่สนองความต้องการของมนุษย์ และเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

สุชา จันทร์เอม (2541 : 17) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง พฤติกรรมที่ถูก
 กระตุ้น โดยแรงขับของแต่ละคน และมีแนวโน้มมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง อย่างใดอย่างหนึ่ง

ก๊อต (Good. 1973 : 161) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง
 สภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจ และเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน
 มอร์ส (ศุภศิริ โสมาเกตู. 2544 : 48 ; อ้างอิงมาจาก Morse. 1965 : 27) ได้ให้
 ความหมายไว้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถถอดความเครียดของผู้ที่
 ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าความเครียดมากจะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน และ
 ความเครียดนี้จะมีผลมาจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะ
 เกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีตอบสนอง ความเครียดก็จะลดน้อยลง หรือหมดไป ความพึงพอใจ
 ก็จะมากขึ้น

แอปเปิลไวท์ (ศุภศิริ โสมาเกตู. 2544 : 49 ; อ้างอิงมาจาก Applewhite. 1965 : 49)
 กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมายกว้าง
 รวมไปถึงความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย การมีความสุขที่ทำงานร่วมกับคนอื่นที่
 เข้ากันได้ มีทัศนคติที่ดีต่องานด้วย

จากการศึกษาความหมายของความพึงพอใจ ที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า
 ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ มีความชื่นชมยินดี ต่องาน หรือกิจกรรมที่ปฏิบัติ
 เมื่องานหรือกิจกรรมนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้
 จึงหมายถึง ความรู้สึกชอบ มีความชื่นชมยินดี มีความพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้และ
 ผลการปฏิบัติงานที่บรรลุผลตามที่ต้องการของตนเองและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ในการเรียนหรือการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม การที่ผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจต่อการเรียน หรือต่อการทำงาน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจ การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับผู้เรียน หรือผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น มีนักการศึกษาในสาขาต่าง ๆ ทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจในการทำงานไว้ดังนี้

มาสโลว์ (สฺรารงศ์ ใ้คว้ตระกูล. 2541 : 158 - 162 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1970 : 69-80) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการพื้นฐาน (Hierarchy of Needs) มี 5 ประเภท คือ

1. ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศและการพักผ่อน ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับมีชีวิตอยู่
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัวหู่เข็ญ บังคับจากผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม
3. ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love and Belonging Needs) มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และต้องการสัมพันธ์กับผู้อื่น และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
4. ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Needs) มีความอยากเด่นในสังคม มีชื่อเสียง การได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น ต้องการมีความมั่นใจในตนเอง
5. ความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาตามศักยภาพของตน (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต กล้าตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิต รู้จักก่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ขอมรับทั้งส่วนดีและส่วนเสีย การศึกษาถึงความต้องการพื้นฐานดังกล่าวของบุคคล นับว่าเป็นประโยชน์ทำให้เข้าใจเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล และช่วยให้มองเห็นแนวทางที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความรู้สึก ความเข้าใจ และพฤติกรรมของบุคคลได้ในที่สุด

เมอร์เรย์ (สฺรารงศ์ ใ้คว้ตระกูล. 2541 : 156-157 ; อ้างอิงมาจาก Murray. 1938) ได้สร้างทฤษฎีความต้องการ โดยถือว่า ความต้องการเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจ ซึ่งเป็นผลให้มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย เมอร์เรย์ได้แบ่งความต้องการทางจิตวิทยาออกเป็น 20 ชนิด ความต้องการของเมอร์เรย์ที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันมีดังนี้

1. ความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement)
2. ความต้องการที่จะสัมพันธ์กับคนอื่น (Affiliation)
3. ความต้องการความก้าวร้าว (Aggression)
4. ความต้องการที่จะเป็นตนของตนเอง (Dominance Autonomy)
5. ความต้องการที่จะมีอิทธิพลหรือบังคับผู้อื่น (Dominance)
6. ความต้องการที่จะแสดงออกเป็นเป้าสายตาคน (Exhibition)
7. ความต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองรักษาผู้อื่น (Nurturance)

แรงจูงใจที่สำคัญในการเรียนการสอนคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งจะช่วยให้

นักเรียนมีการพัฒนาในการเรียน ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงานและการดำรงชีวิต ในอนาคต นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีดังนี้

แมคเคลเลนด์ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543 : 227-229) นักจิตวิทยา

ชาวอเมริกาได้กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความต้องการที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ ถือเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของตนเอง เขาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับพื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคม และการอบรมเลี้ยงดูรวมทั้งผลของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อสังคม วัฒนธรรมที่เน้นความสำเร็จคือที่มาของสังคมที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมในสังคมที่เห็นความสำเร็จจะทำให้พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูลูกตัวเอง ฝึกให้เด็กช่วยตัวเอง ฝึกการคิดแก้ปัญหาและให้การเสริมแรงพฤติกรรมที่มุ่งความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน การอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจะพัฒนาให้เด็กเติบโตเป็นคนที่ต้องการความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน การอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจะพัฒนาให้เด็กเติบโตเป็นคนที่ต้องการความสำเร็จมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงด้วย

ลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีคุณลักษณะต่อไปนี้ คือ

1. มีความกล้า กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญกับความสำเร็จหรือ

ความล้มเหลว

2. มีความมุ่งมั่นพยายาม ชอบทำงานที่ท้าทายความคิดและความสามารถ
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้หน้าที่และภารกิจ

ของตนเอง

4. มีความรอบรู้ในการตัดสินใจและติดตามผลการตัดสินใจของตนเอง
5. มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าได้แม่นยำ

6. มีความสามารถที่จะเลือกทำงานที่จะประสบความสำเร็จได้มากและด้วยความสามารถที่มีอยู่

แมกเคลแลนค์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ มีค่อนข้างสูง การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวของเด็กอย่างมาก โดยเฉพาะครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบเดินสายกลาง ไม่เข้มงวดเด็กเกินไป ไม่ตามใจเด็กเกินไป เขายังเชื่อว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นสิ่งที่เรียนรู้ และพัฒนาขึ้นมาได้ในตัวของเด็กและบุคคล โดยการจัดโปรแกรมการเรียน การฝึกอบรมที่เน้นเรื่องการเปลี่ยน เจตคติ พฤติกรรม บุคลิกภาพ กระบวนการฝึกอบรมเพื่อเรียนรู้และพัฒนาแรงจูงใจมีดังนี้

1. สร้างความเชื่อและให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายร่วมกันว่า เมื่อผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว จะเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมให้เป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยงานที่ใช้การฝึกอบรมนั้น จะต้องพยายามสร้างความสำเร็จเป็นขั้น ๆ ไปในการทำงานควรตั้งเป้าหมายเป็นขั้นตอน และพยายามทำงานในแต่ละขั้นตอนให้สำเร็จ ก็จะมีกำลังใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น

2. ให้ผู้เรียนเห็นว่า ในสังคมมีบุคคลตัวอย่างที่เขาทำงานดีหรือที่เขาประสบความสำเร็จ มนุษย์เราชอบเลียนแบบ มีความพยายามอยู่แล้วและไม่ต้องการด้อยกว่าคนอื่น ดังนั้นถ้านักเรียนได้ตัวอย่างที่ดีสามารถยึดถือเป็นแบบอย่างเขาจะสร้างกำลังใจในการเรียนและการทำงาน

3. แสดงให้ผู้เรียนเห็นว่า สังคมของเราต้องการคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง การที่จะมีคุณลักษณะเช่นนั้น จะต้องสร้างนิสัยที่ดีในการเรียนและทำงาน สร้างภาพพจน์ให้กับตนเอง สำนวญจุดบกพร่องในการทำงานของเรา และตั้งใจแน่วแน่ว่าจะปรับปรุงความรับผิดชอบวินัยในตนเอง จัดตารางการทำงานอย่างมีระเบียบ เป็นต้น

4. พยายามควบคุมความอ่อนแอและที่ถอย ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของความสำเร็จ ผู้มีชื่อเสียงของโลกประสบความสำเร็จเพราะเขาเป็นคนมุ่งมั่นอดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค นอกจากนี้บรรยากาศของการเรียนรู้ควรจะทำให้ผู้เรียน รู้สึกอบอุ่น เป็นมิตร ไม่เคร่งเครียดและวิตกกังวลจนเกินไป

3. การสร้างความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

การสร้างทฤษฎีแรงจูงใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะพบว่าประสิทธิภาพการเรียนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายองค์ประกอบ ครูสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะด้านต่าง ๆ ของนักเรียนให้เกิดผลดี จึงต้องมีการพัฒนาแรงจูงใจสร้างขวัญและกำลังใจ การจัด

สภาพการเรียนและการทำงาน รวมทั้งการให้บทเรียนที่เหมาะสมกับสติปัญญาความสามารถของผู้เรียนดังนี้ (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 231-235)

1. แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน ครูควรพยายามปรับบทเรียน และสภาพห้องเรียนที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่นักเรียนด้วยปัจจัย 2 ด้าน คือ แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน

1.1 แรงจูงใจภายนอก ได้แก่

1.1.1 ผลของการเรียนรู้ การได้รู้ผลและความสำเร็จของสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว เป็นแรงจูงใจภายนอก หากผลของการเรียนรู้ เช่น คะแนนสอบทำให้เกิดกำลังใจ ถ้าสอบได้ แต่ถ้าสอบตกก็เกิดเสียกำลังใจ

1.1.2 รางวัลและการลงโทษ ในการเรียนการสอน นักเรียนต้องการกำลังใจจากครูในขณะที่เด็วกันก็ต้องการคำแนะนำจากครูให้แก้ไขในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเช่นกัน

1.2 แรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น อยากสำรวจตรวจสอบ อยากจัดการ ซึ่งความอยากนี้มาสโลว์ (Maslow) ถือว่าเป็นความต้องการความสำเร็จในชีวิต ทำให้มนุษย์แสวงหาสิ่งที่ตนต้องการ และพอใจที่ตนได้พบได้ทำ ครูจะพบว่าเด็กไม่ชอบความอยู่นิ่ง การให้เด็กอยู่หนึ่ง ๆ และไม่ให้ซักถามจึงขัดกับความค้องการและแรงจูงใจของเด็ก หากครูใช้ความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองของผู้เรียนให้ถูกทางและเป็นการเรียนในสิ่งที่เขาสนใจ ก็จะทำให้เขาได้ประสบผลสำเร็จในสิ่งที่เขาต้องการ

2. ลักษณะของบทเรียน บทเรียนหรืองานที่ให้ผู้เรียนทำอาจทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนสูงหรือต่ำได้ เช่นความยากง่ายของบทเรียน ความยากง่ายนี้อาจวัดจากทักษะของผู้เรียน หรืออาจสัมพันธ์กับความสามารถ ความต้องการ ความพอใจของผู้เรียนแต่ละคน นอกจากนี้ความน่าสนใจของบทเรียน ความท้าทายของบทเรียน หรือบทเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกทำเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะทำให้สำเร็จ

3. ความคาดหวัง เป็นความคาดหวังที่มาจากกลุ่ม เพื่อนนักเรียน ครู พ่อแม่ และ ความคาดหวังของตนเอง ถ้าครูพยายามปลูกฝังค่านิยมในด้านความเชื่ออำนาจในตนเอง ความพยายามและความสำเร็จ ให้แก่นักเรียนทุกคนในชั้นเรียนก็มีผลต่อการพัฒนาแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจในบทเรียน ตั้งใจเรียนมากขึ้น

4. สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนและบรรยากาศของโรงเรียน ในชั้นเรียนมีกลุ่มเพื่อนและครู นอกห้องเรียนมีกลุ่มเพื่อน ครูคนอื่น ๆ สภาพแวดล้อมส่วนช่วยเสริมหรือบั่นทอนแรงจูงใจในการเรียนและการทำงานของนักเรียน ได้ดังนี้

4.1 การได้รับกำลังใจจากครูหรือเพื่อนในเวลาเรียนหรือเวลาทำงานจะเกิดกำลังใจในการเรียน ขณะเดียวกันถ้าเพื่อนกลั่นแกล้ง ครูคุมมากเกินไปก็บั่นทอนความอยากรู้ อยากรเรียนของนักเรียน

4.2 การยอมรับจากกลุ่มและครูในด้านความสำเร็จของการเรียน เป็นกำลังใจให้อายกรเรียน

4.3 การรู้ถึงผลของการเรียน เช่นการทดสอบ การแข่งขันทำให้ผู้เรียนถูกกระตุ้นให้ใช้ความพยายามมีแรงจูงใจในการเรียนและการทำงานได้

4.4 ระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน โรงเรียนที่เข้มงวดเกินไปในด้านระเบียบ เช่นการแต่งกาย โดยเฉพาะวัยรุ่นทำให้นักเรียนเกิดความคับข้องใจ เกิดความขัดแย้งกับระเบียบกฎเกณฑ์ที่หยาบหิมเกินไป เป็นเหตุให้แรงจูงใจลดลง เพราะบรรยากาศของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ โรงเรียนสกปรก เสียงขวดยานหนวทหุ ห้องเรียนอบอ้าว ก็ไม่สร้างแรงจูงใจในการเรียนเช่นกัน

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ เพราะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการสอนสูงมาก ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนนักเรียน ผู้บริหารและครูผู้สอนจะต้องพยายามสร้างสิ่งจูงใจให้เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ สนใจต่อการเรียนการสอนเกิดความสุขใจ ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ

การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมเพลง เรื่อง คำควบกล้ำ ร ด ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 80/80

เผชิญ กิจระการ (2545 : 44 – 51) ได้กล่าวถึงวิธีการหาประสิทธิภาพไว้ 2 วิธี ดังนี้

1. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational)

วิธีการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพ โดยใช้หลักของความรู้ และเหตุผลในการตัดสินใจคุณค่าของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ (Panel of Experts) เป็นผู้พิจารณาตัดสินคุณค่า ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะนำไปหาประสิทธิภาพ โดยใช้สูตรดังนี้

$$CVR = \frac{2N_c}{N} - 1$$

เมื่อ	CVR	แทน	ประสิทธิภาพเชิงเหตุผล
	N_c	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ผู้เชี่ยวชาญประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามแบบประเมินที่สร้าง เป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ไปแทนค่าในสูตร สำหรับค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับจะต้องอยู่ใน ระดับมากขึ้นไป คือค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 – 5.00 ค่าที่คำนวณได้ต้องสูงกว่าค่าที่กำหนดที่ปรากฏ ในตารางตามจำนวน ของผู้เชี่ยวชาญจึงจะยอมรับว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ถ้าได้ ค่าไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องปรับปรุงแก้ไขและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่

2. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach)

วิธีนี้จะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย การหา ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ประสิทธิภาพที่วัดส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์ การทำแบบฝึกหัด หรือแบบทดสอบย่อย โดยแสดงค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น E_1/E_2 - 80/80 เกณฑ์ ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะตัวอย่าง เช่น $E_1/E_2 = 80/80$

2.1 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมด ทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของ กระบวนการ ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนการหาค่า E_1 และ E_2 ใช้สูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบฝึกหัดหรืองาน
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดหรืองาน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

$$E_2 = \frac{\sum F}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของผลสัมฤทธิ์หลังเรียน
B	แทน	คะแนนเต็มของการทดสอบหลังเรียน
N	แทน	จำนวนนักเรียน

2.2 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้น ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

2.3 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่นักเรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยเทียบกับคะแนนที่ทำได้อ่อนเรียน (Pre-test)

2.4 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วน ตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละข้อถูก มีจำนวนร้อยละ 80 (ถ้านักเรียนทำข้อสอบข้อใดถูก มีจำนวนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพ และชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีความบกพร่อง)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีคำนวณหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 โดยวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) โดยใช้สูตรและวิธีคำนวณตามความหมายที่ 1 โดยตั้งประสิทธิภาพ E_1/E_2 ไว้ที่เกณฑ์ 80/80

การหาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้

ดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index) หมายถึง ค่าที่แสดงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเพลงเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำ ร ล ว กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

การศึกษาดัชนีประสิทธิผลจะสามารถทำให้เราทราบได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) เพียงใด สามารถดำเนินการได้โดยการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับที่ออกแบบมา แล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการให้ผลอย่างชัดเจน แน่นนอน การหาดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) โดยใช้วิธีการของคูคแมนและชไนเคอร์ (The Effectiveness Index) (เพชัญ กิจระการ, 2545 : 31-33)

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

เพชัญ กิจระการ (2545 : 44 – 51) ได้เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน โดยให้ความสนใจค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนซึ่งเรียกว่า วิธีการ Conventional ซึ่งจะคำนวณจากการนำค่าคะแนนร้อยละ โดยนำคะแนนทดสอบก่อนเรียนลบออกจากคะแนนทดสอบหลังเรียน ได้เท่าใดนำมาหารด้วยค่าที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนจะสามารถทำได้ (คือคะแนนเต็มนั่นเอง) ลบด้วยคะแนนทดสอบก่อนเรียน โดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{100\% - P_1}$$

เมื่อ P_1 แทน คะแนนทดสอบก่อนเรียน

P_2 แทน คะแนนทดสอบหลังเรียน

หมายถึง จำนวนเศษของ E.I. จะเป็นเศษที่ได้จากการวัด ระหว่างการทดสอบก่อนเรียน (P_1) และการทดสอบหลังเรียน (P_2) ซึ่งคะแนนทั้ง 2 ชนิดนี้จะแสดงถึงค่าร้อยละของคะแนนรวมสูงสุดที่ทำได้ (100 %) ตัวหารของดัชนี คือ ความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_1) และคะแนนสูงสุดของนักเรียนสามารถจะทำได้ ต่อมา Webb ได้ปรับรูปแบบของการแสดงค่าดัชนีประสิทธิผลใหม่โดยการคูณด้วย 100 เพื่อให้ค่าที่ออกมาเป็นร้อยละช่วยให้ดูหรือตีค่าให้สะดวกขึ้น

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินผลสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดทางด้านความเชื่อเจตคติและความตั้งใจของผู้เรียน นำคะแนนที่ได้จากการทดลองมาแปลงให้เป็นร้อยละ

หาค่าคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ จากนั้นนำนักเรียนเข้ารับการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบ หลังเรียนนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยนำคะแนนทดสอบก่อนเรียนไปลบออกจากคะแนนหลังเรียนได้เท่าใคนำมาหารด้วยค่าที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนสามารถทำได้ ลบด้วยคะแนนทดสอบก่อนเรียนโดยทำให้อยู่ในรูปของร้อยละ

จากการคำนวณพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 หากค่าทดสอบก่อนเรียนเป็น 0 และการทดสอบหลังเรียนปรากฏว่านักเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือได้คะแนน 0 เท่าเดิม

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{100 - P_1} = \frac{0\% - 0\%}{100\% - 0\%} = \frac{0\%}{100\%} = 0.00$$

แต่ถ้า คะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_1) = 0 และคะแนนทดสอบหลังเรียนนักเรียนทำได้สูงสุดคือ เต็ม (P_2) = 100 ค่า E.I. จะเท่ากับ 1.00

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{100 - P_1} = \frac{100 - 0\%}{100\% - 0\%} = \frac{100\%}{100\%} = 1.00$$

และในทางตรงข้ามถ้าคะแนนทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนค่าที่ได้ออกมาจะมีค่าเป็นลบ เช่น $P_1 = 73\%$ $P_2 = 45\%$ $E.I. = -0.38$

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{P_1} = \frac{45\% - 73\%}{73\%} = \frac{-28}{73} = -0.38$$

The Pre - test, Post - test, Control Group Design เป็นรูปแบบการวิจัยที่มีกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนและหลังเรียน รูปแบบที่ใช้ การทดลอง 1 กลุ่ม เพื่ออธิบายหลักการเบื้องต้นของดัชนีประสิทธิผล รูปแบบนี้ไม่สามารถควบคุมองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความตรงภายในของการวิจัย (Interval Validity) ได้ ดังนั้นจึงมีการเพิ่มกลุ่มควบคุมและคัดเลือกบุคคลเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและการเลือกกลุ่มควบคุม โดยวิธีการสุ่ม ซึ่งมีรูปแบบ ดังนี้

ควบกล้ำของนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาผลการใช้แผนการสอนที่ใช้เพลงที่เน้นคำที่มีพยัญชนะ ร ล ว ควบกล้ำ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนบ้านพุย สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เพลงและแผนการสอนใช้เพลงเพื่อพัฒนาการอ่านออกเสียงคำที่ใช้พยัญชนะ ร ล ว ควบกล้ำ และแบบทดสอบความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้เพลง ผลการวิจัยพบว่า

1. เพลงที่พัฒนาขึ้นมีเนื้อเพลงเน้นคำที่ใช้พยัญชนะ ร ล ว ควบกล้ำ ใช้ในการสอนได้ดี
2. นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านออกเสียงพยัญชนะ ร ล ว ควบกล้ำอยู่ในระดับปานกลาง
3. นักเรียนมีคะแนนการอ่านออกเสียงเฉลี่ยร้อยละ 67.90 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้
4. นักเรียนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้เพลง เพื่อพัฒนาการอ่านออกเสียงคำที่ใช้พยัญชนะ ร ล ว ควบกล้ำ อยู่ในระดับมากที่สุด

จรัสศรี มากสวัสดิ์ (2547 : 33) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการอ่านออกเสียงควบกล้ำ ร ล ว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุเหร่าบางมะเขือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการอ่านออกเสียงควบกล้ำ ร ล ว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุเหร่าบางมะเขือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่อ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ร ล ว ไม่ได้ จำนวน 16 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนอ่านออกเสียงควบกล้ำ ร ล ว ได้ถูกต้อง หลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนอ่านออกเสียงควบกล้ำ ร ล ว ได้ถูกต้องหลังจากไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ อ่านออกเสียงควบกล้ำ ร ล ว ได้ถูกต้องมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชนตภณ สุวรรณรักษ์ (2549 : 35) ได้วิจัยเพื่อพัฒนาแบบฝึกการออกเสียงคำควบกล้ำสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพุทธนุชา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบฝึกการออกเสียงคำควบกล้ำสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพุทธนุชา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548

โรงเรียนพุทธบูชา จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการออกเสียงคำควบกล้ำของนักเรียนหลังใช้แบบฝึกหัดดีกว่าก่อนการใช้แบบฝึกหัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกหัดการออกเสียงคำควบกล้ำสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพุทธบูชา อยู่ในระดับมากที่สุด

อินทรี ศรีสว่าง (2549 : 97) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านและเขียนคำควบกล้ำ ร ล ว โดยใช้แบบฝึกทักษะและกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มโรงเรียนพหุวัฒนธรรมพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า

1. แบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ ร ล ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.55/88.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะ การอ่านและการเขียนคำควบกล้ำ ร ล ว และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ ร ล ว ที่เรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด

มณฑิรา กำบังภัย (2549 : 158) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง วรรณยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม เพลง และนิ้วมือกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม เพลง และนิ้วมือ เรื่อง วรรณยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 83.75/82.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้
2. คำนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู เรื่อง วรรณยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.60
3. นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม เพลง และนิ้วมือ มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง วรรณยุกต์ ด้วยเกม เพลง และนิ้วมือ อยู่ในระดับมากที่สุด

ศรีบังอร จุ้ยศิริ (2550 : 67) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เพลงประกอบการสอนกับการสอนแบบปกติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เพลงประกอบการสอนกับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายมา 2 ห้องเรียน แล้วนำมาเป็นกลุ่มทดลอง 50 คน ได้รับการสอนโดยใช้เพลงประกอบการสอน และกลุ่มควบคุม จำนวน 50 คน ได้รับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลงประกอบการสอนกับการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลงประกอบการสอน ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลงประกอบการสอนกับการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลงประกอบการสอนกับการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กัลยาณี บุญประสิทธิ์ (2551 : 77 – 78) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การอ่านและการเขียนคำควบกล้ำที่มีตัว ร ล ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การอ่านและการเขียนคำควบกล้ำที่มีตัว ร ล ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 86.04/85.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6300 และนักเรียนมีความพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ออร์คัต (Orcutt, 1977 : 147 – A) ได้ทดลองใช้เกมและเพลงประกอบการเรียนการสอนว่าจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ วุฒิภาวะ พฤติกรรม และสังเกตเกี่ยวกับตนเอง หรือไม่ โดยทดลองกับเด็กอนุบาลที่เรียนอยู่โรงเรียนในเมือง จำนวน 162 คน ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สอนเกี่ยวกับภาษาวันละประมาณ 30 นาทีทุกวัน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 สอนโดยเด็กเลือกเกมเอง กลุ่มที่ 2 สอนโดยครูเป็นผู้เลือกเกมและกลุ่มที่ 3 สอนตามปกติ ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มที่เด็กเลือกเกมและเพลงเอง มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดีกว่ากลุ่มที่ครูเลือกเกมให้
2. กลุ่มที่ใช้เกมและเพลงประกอบการสอนทั้งสองกลุ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่ากลุ่มที่สอนตามปกติ
3. กลุ่มที่ใช้เกมและเพลงประกอบการสอน มีความแตกต่างกันกับกลุ่มที่ไม่ใช้เกมประกอบการสอนในทุกแบบทดสอบ

บรูคส์ (Brooks, 2000 : 2854 – A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสอนอ่านและเขียน และการอ่านและเขียนของครู โดยมีความเชื่อว่าครูต้องมีความเชื่อมั่น และมีความสามารถเป็นนักอ่านและนักเรียนจึงจะสามารถเป็นครูสอนอ่านและเขียนอย่างมีประสิทธิภาพได้ โดยศึกษาเกี่ยวกับครูระดับชั้นเกรด 4 จำนวน 21 คน จาก 5 มลรัฐ ที่ได้รับการยกย่องจากครูใหญ่หรือฝ่ายนิเทศการศึกษาว่าเป็นผู้สอนอ่านและเขียนที่มีประสิทธิภาพ การเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ผลการศึกษาพบว่า ครูเหล่านี้ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในความสามารถการเป็นนักอ่านมีความชอบอ่านเพื่อสันทนาการ ส่วนครูที่เชื่อว่าตนเองเป็นนักเขียนเรื่องจริงไม่ใช่เขียนเพื่อความบันเทิงมีความรู้สึกลัวว่าเขาสามารถเขียนได้ดีเมื่อได้รับการร้องขอ ให้เขียน การได้ฝึกปฏิบัติการอ่านและการเขียนมาก นอกจากนี้ครูยังเชื่อว่ามีปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความสนใจและความต้องการเรียนของนักเรียน ท้องถิ่น รัฐ และเป้าหมายหลักสูตร ที่ครูใช้มีอิทธิพลต่อการสอนอ่านและเขียนทั้งเรื่องส่วนตัวและวิชาการมากกว่า การปฏิบัติการอ่านและเขียนของครู

บูชาร์ต (Bouchard, 2002 : 541 – A) ได้ศึกษาความรู้เรื่องคำของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากความผิดพลาดในการอ่านกับการสะกดคำแม้ว่าเขาพยายามอย่างมากระหว่างการอ่านและการสะกดคำแต่การปฏิบัติงานการอ่านและการสะกดคำ ของนักเรียนก็มักจะยังแสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความถูกต้องและความผิดพลาดของคำ

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการสะกดคำตามความรู้เรื่องคำเชิงพัฒนาใน 4 ด้าน ผลการวิเคราะห์พบว่า การปฏิบัติงานการอ่านของนักเรียนดีกว่าการปฏิบัติงานการสะกดคำอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่าผลของรายงานอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความรู้ เรื่องคำของนักเรียน ความผิดพลาดด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนต่อไป พบว่า ความผิดพลาดเกี่ยวข้องกับลักษณะทางอักษรวิธีที่เหมือนกันในทุกงานในที่สุดจากการศึกษา การให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำ และความรู้เรื่องคำของทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของครู พบว่าการให้คะแนนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการปฏิบัติจริงของนักเรียน ในผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำและความรู้เรื่องคำ แต่ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจการสอน

เซ็กซ์ตัน (Sexton, 2003 : 1258) ได้ศึกษาเพื่อสำรวจผลของการอ่านที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือในการอ่านของนักเรียนระดับเกรด 7 ในกรณีศึกษาครั้งนี้มีนักเรียนระดับเกรด 7 ทั้งหมด 5 คนที่สมัครเข้ามา โดยนักเรียนทั้ง 5 คนถูกจัดให้อยู่กลุ่มเดียวกันและถูกสังเกตขณะที่พวกเขาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การอภิปรายกลุ่ม ทำกิจกรรมกลุ่ม การสร้างแผนภูมิกราฟิก การพิจารณาแบบทดสอบและการทำแบบทดสอบ และคุณภาพของการสร้างแผนภูมิกราฟิกและชิ้นงานของนักเรียนที่ได้แบบทดสอบทั้งสองนั้นได้ทดสอบเมื่อสอนจบในแต่ละหน่วย แบบทดสอบฉบับแรกใช้เป็นแบบทดสอบของหน่วยการเรียนรู้ เมื่อเรียนจบแต่ละหน่วยและอีกฉบับเป็นแบบฝึกทักษะในแต่ละหน่วยการศึกษาใช้เวลา 6 สัปดาห์ เมื่อครบ 6 สัปดาห์ก็นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อประเมินความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้า การตอบสนองด้านการอ่าน และเปรียบเทียบความก้าวหน้าตอบสนองด้านการอ่านของนักเรียนแต่ละคน

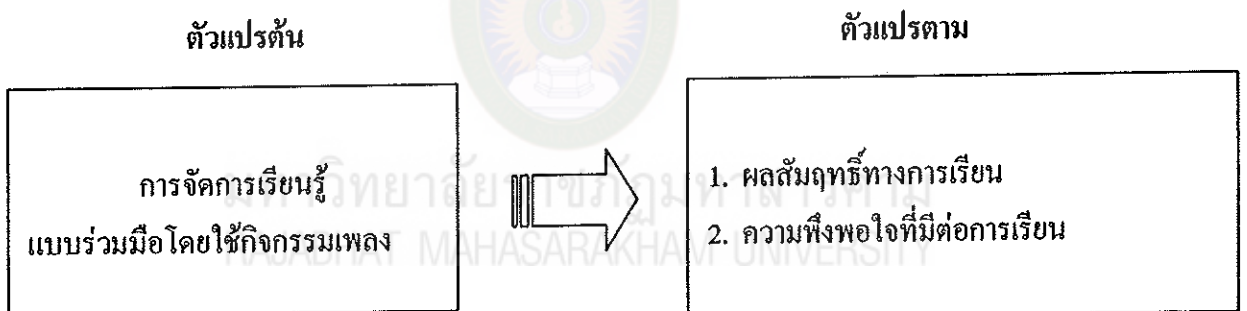
แรนดัลล์ (Randall, 2004 : 4301 – A) ได้วิจัยเปรียบเทียบกันระหว่างการสอนแบบควบคุมกับการสอนแบบการฝึกฝน การวิจัยนี้เพื่อแยกแยะผลกระทบต่อการเรียนการสอนฝึกรอ่านในโรงเรียนในเมืองจำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์สอนในห้องเรียนโดยตรงของเกรด 2 และเกรด 4 การเขียนบันทึกเพื่อทำความเข้าใจให้ดีว่าการใช้กลยุทธ์และเทคนิคในการสอนอย่างไร จุดประสงค์ของการวิจัย เลือกโรงเรียน 2 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีจำนวนประชากรเท่ากัน จากการทดลองแสดงให้เห็นว่าเทคนิคและกลยุทธ์ที่หลากหลายมีผลกระทบต่อคะแนนการสอบอ่าน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือการจัดการเรียนการสอนอ่านควรใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมเพลงทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูบรรลุลดมุ่งหมาย โดยที่ผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนของนักเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีความสนใจในการเรียนที่เรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาของการเรียนและเป็นการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง และสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจนำเพลงมาเป็นสื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน คำควบล้ำ ร ล ว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากปัญหาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructivism) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เพลง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้กิจกรรมเพลงเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำควบล้ำ ร ล ว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดง

กรอบแนวคิดในการวิจัย